

Kocoń, Leszek

Meldunki sytuacyjne starostów powiatowych z Łomży, Kolna i Wysokiego Mazowieckiego (1944-1950). Cz. 4

"Studia Łomżyńskie", 17, 2006, s. [213]-274

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LESZEK KOCON (Łomża)

Meldunki sytuacyjne starostów powiatowych z Łomży, Kolna i Wysokiego Mazowieckiego (1944–1950). Część IV

Ostatnie miesiące roku 1946 to okres przygotowań do nadchodzącej zimy, która w kraju zniszczonym wojną stanowiła nie lada zagrożenie. Zbliżająca się zima nie zapowiadała osłabnięcia toczących się walk pomiędzy jednostkami UB, KBW i MO a zbrojnym podziemiem. Styczeń 1947 roku to czas wyborów do sejmu ustawodawczego. W meldunkach sytuacyjnych sporo informacji dotyczy okresu poprzedzającego wybory, natomiast zupełnie pominięto same wybory jak i ich wynik. Wreszcie nadchodząca wiosna przynosi pewną nadzieję na poprawę bezpieczeństwa w powiatach. Na mocy ogłoszonej amnestii znaczna część członków zbrojnego podziemia podejmuje decyzję o rezygnacji z dalszej walki zbrojnej ujawniając się i składając broń. Jednak rzeczywistość pokazała, że były to płonne nadzieje, co prawda stan bezpieczeństwa nieco się poprawił, ale do normalności było jeszcze daleko.

STAROSTA POWIATOWY
ŁOMŻYŃSKI
Nr. Og. 37/pfn/45

Łomża, dnia 3 grudnia 1946 r.

Poufne.

Do
Ob. Wojewody
w Białymstoku.

Na Nr. O. Org. I-9/7/45 z dnia 4.VI.1945 r.

Przedkładam poniżej dane statystyczne dotyczące powiatu łomżyńskiego za miesiąc listopad 1946 r.

CZEŚCI

I. Sytuacja ogólna i polityczna

a/ Stan organizacyjny Starostwa w miesiącu sprawozdawczym nie uległ zmianie. Odczuwa się brak sił fachowych w Starostwie. Nie mogą obsadzić referatu administracyjno – prawnego / brak odpowiedniego kierownika/ i częściowo wojskowego. Brak mi jest odpowiednich sił pomocniczych do referatu budżetowo – gospodarczego i ogólnie – administracyjnego. Zarządy miejskie i gminne w miesiącu sprawozdawczym urzędowały. Praca w tych zarządach w dalszym ciągu kuleje ze względu na brak odpowiednio kwalifikowanych pracowników.

W miesiącu sprawozdawczym był napad na Zarząd Gminy Szczepankowo przez nieznaną bandę, która zabrała z kasy Gminnej 9 000 zł pieniędzy podatkowych, oraz niektóre akta jak ewidencję ludności, rejestry wojskowe i inne.

Praca w terenie jest ciężka. Pracownicy państwowi jak i samorządowi wyjeżdżający w teren są stale napastowani przez różne bandy i często pod groźbą utraty życia nie mogą wykonać zleconych im zadań.

b/ Miejskie i Gminne Rady Narodowe nie stoją na wysokości zadania. Brak jest inicjatywy ze strony tych Rad, a ponadto niektórzy członkowie, czy to Miejskich, czy też Gminnych Rad Narodowych, zamiast pracować intensywnie, często żądają podjęcia uchwał niezgodnych z obowiązującymi przepisami, co utrudnia normalny bieg pracy.

Stosunek Rad Narodowych do Starostwa jest dość dobry.

c/ Stosunek miejscowej ludności do władz i ich zarządzeń, dotychczas jest dobry.

d/ Stosunek ludności do Armii Czerwonej – bez zmian.

e/ Partie polityczne zablokowane w związku z akcją wyborczą jeszcze bardziej ożywiły swą działalność.

Partie te wysyłają w teren swoich ludzi celem prowadzenia pracy uświadamiającej związanej z wyborami. P.S.L. działa skrycie, wysyła swoich instruktorów w teren, którzy po cichu prowadzą robotę dezorientując ludność i nawołując ją do zajęcia wrogiego stanowiska do stronnictw zablokowanych.

f/ Mniejszości narodowych na terenie powiatu nie ma. 2–3 rodzin żydowskich zamieszkałych w Zambrowie nie biorę pod uwagę.

g/ Bez zmian

h/ Bez zmian

i/ Bez zmian

j/ Bez zmian

2. Stan bezpieczeństwa

a/ Stan bezpieczeństwa w powiecie w stosunku do poprzedniego miesiąca nie zmienił się. W dalszym ciągu powtarzają się napady rabunkowe i zabójstwa. O ile rozchodzi się o rabunki – te są przeważnie organizowane przez miejscową młodzież czasami nie mającą nic wspólnego z ruchem podziemnym. Młodzież ta w czasie wojny została zdeprawowana i nie chce pracować, i na drodze przestępczej szuka pieniędzy na różnej hulanki. Zabójstwa po większej części odbywają się na tle porachunków osobistych, jednakże zdarzają się zabójstwa i na tle politycznym. Zauważono w ostatnich czasach, że członkowie niektórych partii politycznych zablokowanych są prześladowani.

Z ważniejszych wypadków w miesiącu sprawozdawczym notowano.

1. Dnia 1.XI.1946 r. został zabity ob. Rutkowski Stanisław ze wsi Pietrasze Bronaki gm. Jedwabne, przez nieznaną osobników. W.w. wyszedł do kościoła i dopiero na drugi dzień znaleziono jego zwłoki w krzakach w pobliżu wsi.
2. W nocy z dnia 5 na 6 listopada r. b. został uprowadzony przez nieznaną sprawców sołtys wsi Drożęcina – Lubiejewo, gm. Rogienice i dotychczas nie wrócił. Prawdopodobnie został zamordowany.
3. W nocy z dnia 7/8.XI.46 r. uzbrojeni osobnicy napadli na mieszkanie Romanowskiego Aleksandra zam. we wsi Janczewo gm. Bożejewo, gdzie dokonali rabunku różnych rzeczy na 400 000 zł. Dochodzenie prowadzi Referat Śledczy M.O. Łomża.
4. Dnia 8.XI.46 r. o godz. 22-giej, kilku uzbrojonych osobników napadło na Leśniczówkę Drozdowo, gdzie pod groźbą użycia broni, zrabowało Duchnowskiemu Wacławowi, robotnikowi tegoż Leśnictwa prywatne rzeczy. Sawickiemu Aleksandrowi – gajowemu – zabrali mundur, płaszcz, buty i gotówkę w sumie 800 zł., Łebkowskiemu Mieczysławowi, leśniczemu, mundur, płaszcz i buty oraz rzeczy prywatne. Pieniądzy skarbowych nie zrabowali, ponieważ pieniądze te udało się ukryć. Dochodzenie prowadzi Referat Śledczy Pow. Kom. M.O. w Łomży.

5. Dnia 9.XI.46 r. zostały znalezione zwłoki Derwisza Tomasza, lat 40, zam. w Warszawie, oraz nieznaney kobiety koło wsi Żabikowo gm. Szumowo. Dochodzenie prowadzi Post. M.O. Zambrów.
6. Dnia 9.XI.46 r. zamordowano z broni palnej ob. Modzelewskiego Edwarda ze wsi Wyrzyki i jego kuzyna ob. Modzelewskiego Bronisława ze wsi Łady – Borowe gm. Puchały, na polu około wsi Milewo tejże gminy. W/w zostali wyprowadzeni z mieszkania Modzelewskiego Edwarda, przez nieznanych uzbrojonych osobników, przyczem osobnicy ci zabrali Modzelewskiemu Edwardowi konia i wóz. Koń i wóz został zrabowany.
7. Dnia 9.XI.46 r. o godz. 24-tej, nieznaną bandą napadła na mieszkanie ob. Witkowskiego Jana zam. we wsi Chłudnie gm. Rogienice. Podczas obrony przez mieszkańców domu zostali zabici ob. Chłudziński Marian ze wsi Kupnina gm. Rogienice i ob. Piaścik Antoni ze wsi Poryte gm. Długoborz. W związku z napadem został zatrzymany Jankowski Jan zam. we wsi Chłudnie gm. Rogienice, podejrzany o dokonanie zabójstwa, od wymienionego odebrano 2 karabiny 1 – K.B.K. Nr 4312 i 1 K.B.K. bez numeru.
8. Dnia 10.XI.46 r. o godz. 7-mej, został zabity z broni palnej ob. Gretek Stanisław lat 28, ze wsi Łochtynowo gm. Kupiski, przez nieznanych osobników. Uzbrojeni osobnicy wyprowadzili w/w z mieszkania i w polu zabili. Sprawcy nie zostali wykryci, akta przekazano do Prokuratora S.O. w Łomży z prośbą o zawieszenie do czasu trwania przeszkody.
9. Wnocy z dnia 10/11.XI.46 r. w czasie nocnej patroli podczas ostrego pogotowia, został zabity Makuszewski Stanisław zam. w Łomży przez patrol W.P.
10. Dnia 11.XI.46 r. o godz. 16-tej, został zabity Krol Jerzy, lat 15 zam. w Zambrowie ul. Kościuszki 16. Wymieniony został zabity we wsi Łady – Borowe gm. Puchały, gdzie przebywał u swego dziadka. Krola wyprowadziło dwóch osobników uzbrojonych z mieszkania i na podwórku dwoma strzałami zabili.
11. Dnia 12.XI.46 r. o godz. 20-tej, do Leśniczówki Drozdowo, przyjechało 2 furmanki z uzbrojonymi osobnikami i zrabowali 2 m.p. drzewa sosnowego, które to musieli załadować gajowi: Duchnowski Wacław i Sawicki Aleksander. Po naładowaniu drzewa napastnicy odjechali w kierunku Wizny. Dochodzenie prowadzi Referat Śledczy Pow. Kom. M.O. w Łomży.
12. Dnia 13.XI.46 r. o godz. 14-ej kilku uzbrojonych osobników na szosie Białystok – Łomża, zatrzymało samochód „Społem” z Łomży, następnie skierowali do lasu i tam zabrali towar w ilości 4000 litrów wódki, 2005 papierosów, 30 kg. drożdży i 53 skrzynki wagi 1085 kg. Po wyładowaniu towaru z samochodu na furmanki, samochód zwolniono. Na zabrane towary wydano pokwitowanie z podpisem por „Szustra” z czwartej Brygady Wileńskiej. Akta przekazano do Prokuratora S.O. w Łomży, z prośbą o zawieszenie na czas trwania przeszkody.
13. Dnia 13.XI.46 r. podczas wypłaty należności za pracę pracownikom drogowym we wsi Puchały, tejże gminy, przez drogomistrza Bilewskiego, przyszło kilku

- uzbrojonych osobników, którzy wyprowadzili drogomistrza z mieszkania, zabrali mu niewyplaconą gotówkę około 28 000 zł i wydali pokwitowanie. Samego drogomistrza zwolnili. Dochodzenie prowadzi Referat Śledczy Pow. Kom. M.O. w Łomży.
14. Dnia 15.XI.1946 r. do mieszkania Żelichowskiego Jana, lat 45, zamieszkałego w m. Zambrowie ul. Ostrowska 30, przyszło 3-ch nieznanych osobników w umundurowaniu wojskowym z bronią i granatami. Po usunięciu żony z mieszkania, dwoma wystrzałami zabili Żelichowskiego. Dochodzenie zostało przeprowadzone przez Post. M.O. Zambrów i przekazano do Prokuratora S.O. w Łomży z prośbą o zawieszenie do czasu trwania przeszkody.
15. Dnia 15.XI.46 r., o godz. 20-tej do mieszkania Saniewskiego Jana, zam. we wsi Nagorki gm. Długoborz, przyszło trzech uzbrojonych osobników w mundurach W.P. i wprowadzili ze sobą córkę jego – Sadek Zofię lat 26 i po zabiciu wrzucili pod most koło wsi Poryte gm. Długoborz. Wymienionej zrabowano zegarek złoty, pierścionek, obrączkę, oraz 2000 zł gotówki. Dochodzenie przeprowadzone przez Post. M.O. Zambrów przekazano do Prokuratora S.O. w Łomży z prośbą o zawieszenie do czasu trwania przeszkody.
16. Dnia 15.XI.46 r. o godz. 11-tej przez nieznanych sprawców, zostali zamordowani małżonkowie: Wiśniewscy Zygmunt i Józefa we wsi Dobrzyjałowo gm. Rogienice.
17. Dnia 21.XI.46 r. o godz. 14-ej uprowadzono dwóch milicjantów: Gołasia Kazimierza i Pulwina Bolesława z Post. M.O. Kolno, z punktu kontrolnego w Kolnie, ul. Łabno – Duże, przez czterech uzbrojonych ludzi z bandy N.Z.W. Jeden z nich został zwolniony przez bandę ob. Pulwin. Natychmiastowy pościg za uprowadzonym, przez Post. M.O. Kolno i W.P. oraz Pow. Kom. M.O. Łomża nie dał żadnego pomyślnego rezultatu.
18. W nocy z dnia 21/22.XI.46 r. banda N.Z.W. w sile około 20 ludzi uzbrojona w 3 R.K.M., P.P.Sz. bergmaszy, krótką broń „pancerfaust” ubrani w mundury W.P. przybyli do mieszkańców wsi Kolonia – Borkowo, podając się za milicję z Kolna. Zrabowali oni mieszkańcom tejże wsi bieliznę, ubranie i paszporty, po które kazali się zgłosić na Post. M.O. Kolno. Zawiadomiona o tym Komenda Pow. M.O. w Łomży prowadzi dochodzenie.
19. W nocy z dnia 21/22.XI.1946 r. kilku uzbrojonych osobników napadło na osadę leśniczego w uroczysku Mały Płock, podając się za funkcjonariuszów U.B.P. przyczym zrabowali Kaczmarczykowi Aleksandrowi – leśniczemu: płaszcz i spodnie. Dochodzenie prowadzi Referat Śledczy Pow. Kom. M.O. w Łomży.
20. Dnia 22.XI.46 r. mil. Szymborski Kazimierz z post M.O. Kupiski wyjechał w sprawach prywatnych do wsi Kupiski – Stare, gm. Kupiski. W drodze powrotnej został zatrzymany przez uzbrojonych osobników i uprowadzony. Dnia 23.XI.46 r. zwłoki Szymborskiego znaleziono na łące w odległości 2 km. od Łomży.

21. Dnia 23.XI.1946 r. o godz. 20 członkowi Powiatowej Rady Narodowej ob. Smarkiewiczowi Władysławowi, zamieszkałemu we wsi Gać, gm. Puchaty kilku uzbrojonych osobników zabrało klacz, którą otrzymał z UNRRA¹. Ci sami osobnicy wyzwali ob. Smarkiewicza od „komunistów” i pobili go.
22. 23.XI. r. b. o godz. 19 uzbrojona banda wtargnęła do Zarządu Gminy Szczepankowo i zabrała pieczęć okrągłą oraz nagłówkową, 9 000 zł. pieniędzy podatkowych, spisy ludności, rejestry koni, preliminarz budżetowy gminy na rok 1947 i szereg innych dokumentów i aktów urzędowych.
23. Dnia 24.XI. r. b. o godz. 19 został zamordowany przez nieznaną sprawców ob. Kończyk Władysław ze wsi Jakać – Młoda, gm. Śniadowo.
24. Dnia 27.XI. r. b. o godz. 15 zostali zastrzeleni ob. Szymański Antoni i syn jego Szymański Jan w swojej zagrodzie znajdującej się we wsi Kosaki, gm. Drozdowo. Zabójcy zrabowali jednocześnie Szymańskiemu konia i wóz.
- b/ Spraw dotyczących tej pozycji w miesiącu sprawozdawczym nie notowano.
- c/ Tajne organizacje wywrotowe w dalszym ciągu działają. Może nie przejawiają one takiej intensywności jak poprzednio, to jednak nadal prowadzą robotę, nawołując ludność do nie wykonywania zarządzeń władz, niepłacenia podatków i t.p.
- d/ Bez zmian.

3. Sytuacja gospodarcza.

- a/ Sytuacja gospodarcza powiatu poprawiła się. Towary reglamentowane otrzymuje się normalnie i nie odczuwa się braku chleba oraz innych artykułów na kartki. Gorzej jest z aprowidowaniem ludności na terenach przyczółkowych, lecz z biegiem czasu i tu nastąpi poprawa.
- Wolny rynek jest zaopatrzonej obficie we wszelkie towary.
- b/ Ceny artykułów spożywczych na wolnym rynku są następujące: żyto 1700 zł, za 100 kg. ziemniaków 280–300 zł., słonina 320 zł za 1 kg. i masło 420 zł za 1 kg.
- c/ Istniejące na terenie powiatu Spółdzielnie rozwijają się coraz lepiej. Spółdzielnie te są zaopatrzone w dostateczną ilość różnych towarów, zyskują coraz więcej członków i zaczynają wywiązywać się ze swych zadań.
- d/ Stan zatrudnienia bez zmian
- e/ Sprawy mieszkaniowe bez zmian
- f/ Bez zmian
- g/ Sytuacja finansowa związków samorządowych poprawiła się, podatki zaczynają wpływać. W miesiącu sprawozdawczym wpłynęło do kasy Wydziału Powiatowego

¹ UNRRA, Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Pomocy i Odbudowy (United Nations Relief and Rehabilitation Administration), międzynarodowa organizacja założona 9 listopada 1943 roku w Waszyngtonie w celu niesienia pomocy krajom alianckim najbardziej dotkniętym wojną. W Europie UNRRA działała do 31 grudnia 1946 roku.

586 570 zł. podatku gruntowego za 1946 rok. Niektóre gminy jak: Chlebiotki, Czerwone a nawet Mały Płock i Długoborz zupełnie dobrze z tego tytułu wywiązują się.

h/ Stan transportu bez zmian

i/ Powiatowy Urząd Ziemski w miesiącu listopadzie r. b. a) odtworzył sporne granice działek rozparcelowanych majątków Jeziorko i Poryte Jabłoń, b) przygotował do regulacji hipotek majątku Zaskrodzie, Wondolki - -Borowe, Wierzbowo, Rudka - Dzierzbia /poniemieckie/, Penza /poniemieckie/, Piątnica, Łochtynowo /poniemieckie/, Kramkowo /poniemieckie/ i Bożejewo na ogólną ilość 363 nabywców, posiadających nabytych gruntów 1075,70 ha. Cały personel Pow. Urzędu Ziemskiego w Łomży, łącznie z Komisarzem Ziemskim, dwoma mierniczymi oraz jeden pracownik delegowany z Wojew. Urzędu Ziemskiego są zatrudnieni przy sporządzeniu wniosków.

Wszystkie sprawy przed wystaniem do hipoteki są sprawdzone na gruncie, nazwiska nabywców, numery i obszary działek, granice działek i t. d.. Do dnia dzisiejszego wysłano do hipoteki 30 obiektów na ogólną ilość przyjętych na cele reformy rolnej 70 obiektów.

Na następny miesiąc będzie się wysyłało wnioski do hipoteki.

We wsiach scalanych kontynuuje się prace scaleniowe. Mierniczowie za wyjątkiem wsi Pniewo obliczają stary stan posiadania. Na obszarze scalenia wsi Pniewo mierniczowie dokonywują pomiar szczegółu. Gospodarstwa, którym uregulowano osiedla otrzymują w dalszym ciągu pożyczki budowlane, ponadto kończy się budowę studzien. Do dnia dzisiejszego wybudowano i przyjęto przez Komisje 29 studzien.

j/ Zasiłki wojskowe w miesiącu listopadzie wypłacane były normalnie. Zaległości z tego tytułu nie ma.

4. Akcja przesiedleńcza.

a/ Komitet przesiedleńczy w Łomży istnieje.

b/ W miesiącu sprawozdawczym udzielono repatriantom 32 000 zł zapomóg doraźnych oraz wydano na punkcie etapowym 381 śniadań, 381 obiadów, 284 kolacje i 101, 25 kg. chleba.

c/ W miesiącu listopadzie przesiedlono na tereny Mazurskie 34 rodziny /175 osób/ i na tereny Zachodnie 30 rodzin /106 osób/.

5. Różne

Ze względu na to, że na terenie powiatu coraz częściej powtarzają się wypadki rabunków i zabójstw, pożądanym jest, ażeby organa U.B.P. i M.O. wykazały więcej inicjatywy w kierunku tępienia różnych band i by raz nareszcie przywróciły spokój w powiecie.

CZEŚĆ II

- 1/ Na terenie powiatu jest zorganizowanych ponad 40 Ochotniczych Straży Pożarnych i akcja organizacji Straży postępuje stale naprzód. Najgorszą bolączką Zarządów Straży jest brak sprzętu bojowego, bez czego Straże nie mogą sprostać zadaniom. Jedynie 4 – Straży jest wyposażonych w możliwy sprzęt.
- 2/ Praca w referatach Starostwa kuleje ze względu na brak sił fachowych.
- 3/ Referaty w Starostwie nie są dostatecznie obsadzone, a referat administracyjno – prawny w ogóle nie ma obsady. Pracownicy Starostwa zwalniają się i szukają lepszych warunków bytu.

CZEŚĆ III

- 1/ Okólniki i pisma okólne wydawane nie były.
- 2/ Załączam protokół z zebrania Wójtów i Sekretarzy gmin.
- 3/ Odezwy i obwieszczenia wydawane nie były
- 4/ Prasa na terenie powiatu nie wychodzi.

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr.O.40/46 tajn

Wysokie Mazowieckie, dn. 4 grudzień 1946 r.

T a j n e.

Do

Obywatela Wojewody Białostockiego
i Wydziału Społeczno Politycznego
w B i a ł y m s t o k u

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne tut. Starostwa za m-c listopad 1946 r.

I. Sytuacja ogólna i polityczna

a/ Bez zmian

b/ Bez zmian

c/ Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń w dalszym ciągu negatywny

d/ Jednostek Armii Czerwonej na terenie tut. powiatu nie ma

- e/ Działalność partii politycznych poprawiła się znacznie, jednak ze względu na bezpieczeństwo powiatu i negatywny stosunek ludności natrafia na duże trudności. Do tej pory zorganizowane są P.P.R. i S.L. Polska Partia Socjalistyczna jest w trakcie organizacji.
- f/ Problem mniejszości narodowych w dalszym ciągu nie przedstawia trudności ze względu na brak tychże jako większe skupiska.
- g/ „Volskdeutsche” w miesiącu sprawozdawczym na terenie powiatu nie ujawniono.
- h/ Spraw wyznaniowych w miesiącu sprawozdawczym nie wniesiono.
- i/ Prasa w dalszym ciągu dociera tylko do kilku miejscowości. Urząd Informacji i Propagandy nie istnieje, co bardzo daje się odczuć szczególnie w obecnej, przedwyborczej akcji
- j/ Bez zmian

II. Stan bezpieczeństwa

- a/ Stan przestępczości w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym wzmógł się. Przypisać należy to zbliżającymi się wyborami.
- b/ Spraw karnych na podstawie P.K.W.N. z dnia 31.VIII.44 nie było. Spraw karno – administracyjnych w m-cu zarejestrowano 68, które były rozpatrywane w toku postępowania zwyczajnego. Część spraw została załatwiona definitywnie, część skierowana do Sądu Okręgowego w Łomży. Sprawy te są przeważnie w defraudacji leśnej – przekroczenia art. 6 ustawy z dnia 14. IV. 1937 r.
- c/ W miesiącu sprawozdawczym zanotowano następujące wystąpienia band / dane z Powiatowej Komendy M.O. w m/
1. W dniu 2 XI o godz. 16-ej nieznaną osobnik z bronią w ręku zrabował ze sklepu Spółdzielni Spożywców w Jabłoni Kościelnej towar oraz gotówkę na ogólną sumę 1 375 zł. Sprawcy nie wykryto.
 2. W dniu 9 XI 46 r około godz. 19 ej powracający oddział wojska 2 – ma samochodami z Sokół do Wys. Mazow., w okolicy wsi Gromki, gm. Wys. Mazowieckiej, miał być rzekomo dokonany napad przez rzucenie granatu i obstrzelanie z pistoletu. Dochodzenie w powyższej sprawie nie wykazało dokładnych danych.
 3. W dniu 10. XI. 46 r zameldowano na Post. M.O. Sokoły, że na szosie Kobylin – Czajki, gm. Kobylin pod samą wsią Czajki został zrzucony trup nieznanego mężczyzny, trzymającego w ręku but i rękawiczki. Po zrzuceniu trupa furmanka zaprzężona w 1 konia maści karej udała się z powrotem do Kobylina powożona przez nieznanego osobnika. Natychmiastowy pościg funk. z Post. M.O. Sokoły dogonił furmankę, osobnik zbiegł. Stwierdzono, że furmanka i koń należą do zamordowanego nazwiskiem Gołaszewski Czesław zam. w Sokolach. Zabójstwo zostało dokonane w celu rabunkowym, zamordowany tego dnia udał się do wsi Minki po zakup owiec.

4. W dniu 11.XI.46 r. rano został wysłany funk. Post. M. O. Klukowo szereg. Bartosik Antoni celem rozwiezienia wezwań na swoim terenie. W powrotnej drodze ze wsi Kostry Stare wstąpił do wsi Kostry Śmiejski po rękawice do ob. Laskowskiej Kamili. W czasie pobytu w mieszkaniu weszło 2-ch osobników z bronią, którzy zastrzelili go. Zabitego funk. wywieziono do pobliskiego lasu i zakopano. Gdy funk. nie powrócił o godz. 14 – ej funk. Post. M.O. w Klukowie wyszli na poszukiwanie. Znalaziono go w dniu 12.XI.46 o czym natychmiast wszczęto poszukiwanie miejsca zbrodni. W dniu 13.XI.46 r. znaleziono mieszkanie, w którym zabili funk. Zatrzymano Laskowską Kamilę, matkę, córkę Janiny i Józef syn. Zabójstwa dokonali prawdopodobnie syn Laskowskiej Jan i jego kolega, którzy należą do bandy. Zatrzymanych z miejsca zabrano U.B. wraz s dowodami rzeczowymi /2 ławki ze krwią., które prowadzi dalsze dochodzenie.
5. W dniu 14.XI.46 w godzinach przedpołudniowych sołtys wsi Rzędziany gm. Tykocin zameldował na Post. M.O. Tykocin o znalezieniu zwłok w mieszkaniu zamordowanej siekierą ob. Rzędzian Heleny, lat 50, zamieszkałej samotnie na kol. Rzędziany. Podejrzaną o morderstwo /sowieckę/ schwytała Wojew. Kom. M.O. Wydz. Śled. W Białymstoku.
6. W dniu 15.XI.46 r około godz. 15 – ej, banda w sile 25 – 30 ludzi ubranych po wojskowemu i uzbrojonych w różną broń automatyczną przyjechała do Łap i podając się za U.B. z Białegostoku opanowała Post. M.O. Łapy bez wystrzału. Po opanowaniu Post M.O. milicjanci zostali rozbrojeni i rozmundurowani. Zabrano 6 P.P.Sz., 5 K.B.K., jednocześnie zostali rozbrojeni funk. M.O. z tut. Komendy, którzy przebywali w Łapach zabrano im broń: 1 pistolet, 1 k.b.k. i 1 P.P.Sz. Jednocześnie ta sama banda dokonała napadu na Spółdz. R.H.
7. Dnia 15.XI.46 o godz. 19,30 w Wys – Mazowieckiem na ulicy Jagiellońskiej, koło szpitala, został dokonany napad zbrojny na Kom. Pow. M.O. ob. Szypulskiego Edmunda, przez nieznanego osobnika, który oddał kilka strzałów do Komendanta w wyniku czego został lekko raniony w rękę, drugi strzał trafił w furazerkę na głowie przebijając ją na wylot. Komendant sam zdołał się obronić strzelając do napastnika z pistoletu i gdy napastnik zaczął uciekać wszczęł za nim pościg, lecz z powodu dużych ciemności ten zdążył zbiec. Wszczęto natychmiast poszukiwanie – lecz bez rezultatu pozytywnego.
8. W dniu 17.XI.46 u sołtysa dzielnicy Tykocin – Kaczorowo zebrala się młodzież wieczorem, gdzie urządzono przyjęcie, podczas którego wynikła mała sprzeczka między sołtysiem ob. Rakowiczem Władysławem a ob. Miasta Tykocina Wysockim Hilarym. Po tym Wysocki pożegnał się z towarzystwem i w czasie gdy przechodził przez podwórko sołtysa Rakowicz Władysław z ukrycia zadał kilka ciosów szpadlem w głowę i po ciele. Rany zadane lekarz uznał jako bardzo ciężkie. Sprawca został zatrzymany.
9. W nocy 18.XI.46 r. nieznaney ilości osobnicy, ubrani po wojskowemu i cywilnemu z bronią w rękę, wtargnęli do mieszkania ob. Wojny Józefa stróża gm. Piekuty, zam. w Piekutach i kilku strzałami zamordowali go. Sprawcy nie wykryci.

10. Dnia 19.XI.46 około godz. 16,20 3-ch nieznanych osobników uzbrojonych w krótką broń, którzy dokonali napadu na Spółdz. R.H. w Czyżewie, po steroryzowaniu pracowników spółdzielni dokonano rabunku 26 000 zł. Po dokonaniu rabunku osobnicy zbiegli w nieznanym kierunku. Przeprowadzona operacja wydała wynik negatywny.
11. W dniu 22.XI.46 o godz. 8 ej 4 – ch funk. Post. M.O. Tykocin w tym kom. Wyjechali z Tykocina samochodem P.K.S. do Wys. Maz. W odległości 3 km. od Tykocina na szosie samochód został zatrzymany przez bandę, ubraną w mundury W.P. i po cywilnemu, uzbrojonych w różną broń automatyczną i R.K.M. Funkcjonariusze M.O. wyskoczyli z samochodu i przyjęli obronę początkową. Poczym Komendant Posterunku M.O. Sosnowski Janusz pierwszy wycofał się a za nim funkcjonariusze Wasilewski Mieczysław i Piotrowski Edwin, pozostał milicjant Kuziński Leon, który w dalszym ciągu bronił się w wyniku czego ranił bandytę Dzieniszewskiego Zygmunta z Tykocina, poczym sam został ciężko ranny w okolicy nerek. Poczym bandyci podeszli do samochodu i zrabowali kontrolerowi P.K.S. płaszcz amerykański i 300 zł. Odchodząc dali serie z R.K.M. po samochodzie raniąc żonę lekarza z Tykocina ob. Januszewicz i kierownika szkoły z Tykocina. Ob. Januszewicz zmarła. Banda uszkodziła samochód i odeszła. Samochód został częściowo zreperowany, który odwiózł rannych do Białegostoku. Ranny funkcjonariusz Kuzimski został przeniesiony na posterunek M.O. Tykocin przez funkcjonariuszy tegoż, którzy przyszli słysząc strzały z pomocą. Wojewódzka kompania operacyjna po kilkakrotnym wezwaniu telefonicznym przybyła na miejsce wypadku o godz. 13 ej, zabrano rannego funkcjonariusza do szpitala w Białymstoku, poczym przeprowadzono operację wraz z funkcjonariuszami Posterunku M.O. Tykocin, w wyniku czego zdobyto 1 R.K.M., 2 P.P.Sz., 2 k.b.k. sowieckie i 1 niemieckiej, 1 fuzję i magazynki zapasowe oraz większą ilość amunicji, 1 płaszcz wojskowy, 1 mundur, 1 spodnie, 2 czapki wojskowe z orłami, aparat do pędzenia samogonu, zatrzymano 2 bandytów.
12. W dniu 23 XI. 46 około godz. 20-ej, 6 ciu uzbrojonych osobników, ubranych po cywilnemu weszło do mieszkania wójta gm. Kowalewsczyzna gdzie po steroryzowaniu domowników zabrali gotówkę w sumie 120 000 złotych pochodzących z podatków. Poczym wraz z wójtem udali się do urzędu gminy z kilkoma mieszkańcami wsi i wójtem gminy, gdzie rozkazali zebranim niszczyć akta gminne. Po demolacji lokalu d-ca bandy podający się za pporucznika, który napisał na karcie jakąś treść na której kazał się podpisać wszystkim zebranim. Aby upozorować napad mający cel polityczny porysowano w godła koronę a u portretu Prezydenta Bieruta wykluto nożem oczy. Banda udała się w kierunku nieznanym. Przeprowadzona operacja w dniu 24.XI.46 wydała wynik negatywny.
13. W dniu 24.XI.46 r około godz. 2 –ej nieznanymi sprawcy zapukali do okna ob. Kozik Heleny zam. w Jabłoni Kościelnej, gm. Piekuty. Osobnicy zażądali, aby im roztworzono, po otwarciu drzwi przez ob. Kozik do mieszkania weszło kilku wojskowych uzbrojonych, którzy nic nie mówiąc poczęli bić ob. Kozik, poczym

strzelili 2 razy w przód tułowia a gdy ta się wywróciła strzelili jeszcze 2 krotnie w głowę. Poczym osobnicy udali się w nieznanym kierunku.

14. W dniu 24.XI 46 r około godz. 20-ej do wsi Siekierki gm. Tykocin przyjechało furmanką kilku osobników ubranych po cywilnemu, uzbrojonych w broń palną. Po spędzeniu ludzi z ulic do domów zastrzelili tamtejszego mieszkańca ob. Sadowskiego Bolestawa lat 26. Po zabójstwie udali się w nieznanym kierunku.

15. W dniu 24.XI.46 o godz. 20,40 uzbrojona banda w sile około 25 ludzi, dokonała napadu rabunkowego na stację kolejową w Czyżewie po steroryzowaniu pracowników będących na służbie zrabowano gotówkę z kasy w sumie 38 530 zł wystawiając pokwitowanie z podpisem „Bierut”. Bandy nie ujęto.

d/. Działalność M.O. i organów bezpieczeństwa duża. Współpraca dobra.

III. Sytuacja gospodarcza

a. W miesiącu sprawozdawczym rozdzielono kart żywnościowych:

kat. I - 1399 szt.

kat. I R - 4499 szt.

kat. II - 433 szt.

kat. IIR - 89 szt.

kat III - 98 szt.

kat. „D” - 2314 szt.

kat „M” - 136 szt.

kart dzieciennych 92, wymiennych 10 626.

W miesiącu sprawozdawczym wydano następujące produkty: chleb, mąka pszenna, cukier, sól, śledzie, naftę, materiały tekstylne i obuwiu, nici, cukierki.

b. Ceny wolnego rynku bez zmian.

c. bez zmian

d. bez zmian

e. bez zmian

f. W akcji ściągania świadczeń przy współudziale wojska ściągnięto :

żyta 31 073 kg

mięsa 355 kg

pszenicy 4 176 kg

gotówka za mięso zł 11 160

jęczmienia 1 319 kg

gotówka za mleko zł 6 000

owsa 947 kg

ziemniaków 46 840 kg.

g. Sytuacja finansowa związków samorządowych poprawiła się znacznie, skutkiem dużego wpływu podatków w m-cu sprawozdawczym i poprzednim.

h. bez zmian

i. bez zmian

j. W miesiącu sprawozdawczym nie otrzymano żadnych sum na wypłatę zasiłków wojskowych. Pozostała z m-ca października suma zł 80 703
wypłacono w m-cu sprawozdawczym zł. 14 366.

Pozostałość do wypłaty w następnym m-cu zł. 66 337

RÓŻNEZdrowie

Stwierdzono zachorowania na odrę na terenie gminy Piekuty, Szepietowo i Wysokie-Mazowieckie. Wydano zarządzenia w celu zapobiegawczym szerzenia się tej choroby. Zachorowań na dur brzuszny zauważono 3, na błonicę 6, na gruźlicę płuc 3.

Wybory²

1. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu o numerach posiadanych telefonów.
2. Przesłano druki spisowe wzór Nr. 1 do wszystkich zarządów gminnych oraz polecono: natychmiast ustalić ilość mieszkańców w poszczególnych miejscowościach i podać tutejszemu starostwu, wyznaczyć specjalnego urzędnika do spraw wyborów, wyznaczyć stały dyżur w zarządach gminnych, wysyłać codziennie konnych posłańców do najbliższego urzędu pocztowego celem nadawania i odbioru pilnej korespondencji w sprawach wyborów oraz natychmiast meldować przez umyślnego posłańca konnego o ważniejszych wydarzeniach oraz przeszkodach w akcji wyborczej. Ponadto polecono zarządowi gminnym natychmiast po ustaleniu obwodów głosowania przystąpić do sporządzenia spisu wyborców na przesłanych drukach dla każdego obwodu oddzielnie i przestać w terminie w terminie przepisany przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych w 2 egzemplarzach i przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej w jednym. Pouczono zarządy gminne o tym, do którego obwodu wyborca winien być dopisany / art. 22 p. 2 o ordynacji wyborczej, kto ma prawo wybierania posłów/.
3. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu o wyznaczeniu specjalnych urzędników do spraw wyborów i podano ich nazwiska.
4. Przesłano do wszystkich zarządów gminnych odpis okólnika Prezesa Rady Ministrów z dn. 14.XI.1946 r. Nr 10-4/2 w sprawie udziału władz administracyjnych w przygotowaniu wyborów do Sejmu Ustawodawczego do wiadomości i ścisłego zastosowania.
5. W dn. 22.XI. b. r. na odprawie wójtów i sekretarzy gminnych w starostwie poinformowano ich o zadaniach ciążących na władzach administracji ogólnej i samorządzie przy przygotowaniu wyborów w ogóle, a przy ustalaniu ilości mieszkańców i sporządzaniu spisu wyborców w szczególności.
6. Zawiadomiono wszystkie zarządy gminne, że wobec ogłoszenia mają osoby, które w tym dniu ukończyły lat 21.
7. Przesłano do Okręgowej Komisji Wyborczej wykazy zawierające dane o ilości mieszkańców tutejszego powiatu, niezbędne celem ustalenia obwodów głosowania.
8. 8 Przesłano do Urzędu Wojewódzkiego wykazy, zawierające dane o ilości mieszkańców tutejszego powiatu.

² Wybory do sejmu ustawodawczego 19 stycznia 1947 roku.

9. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu, że w gminie Kowalewszczyzna zniszczono przez nieznaną sprawców 150 druków spisowych i że ilość tę doręczono sekretarzowi tej gminy.
10. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu o zaopatrzeniu gmin w dostateczną ilość druków spisowych, o odbyciu odprawy instrukcyjnej w dn. 22.XI. b. r. z wójtami o przestaniu przez Powiatową Radę Narodową do wszystkich gmin podziału powiatu na obwody głosowania i o tym, że spis wyborców jest przeprowadzany.

Starosta Powiatowy

STAROSTA POWIATOWY
ŁOMŻYŃSKI
Nr. Og. 1/pfn/46

Łomża, dnia 3 stycznia 1947 r.

Poufne

Do
Ob. Wojewody
w B i a ł y m s t o k u.

Na Nr.O.Org.I-9/7/45 z dnia 4.VI.1945 r.

Przedkładam poniżej dane dotyczące powiatu Łomżyńskiego za miesiąc grudzień 1946 r.

CZĘŚCI

1/Sytuacja ogólna i polityczna

a/ Stan organizacyjny Starostwa w miesiącu sprawozdawczym nie zmienił się. Zarządy Miejskie i Gminne w miesiącu sprawozdawczym pracowały, wprowadzicie nie tak intensywnie jak poprzednio, to jednak niektóre z nich zupełnie dobrze wywiązały się ze swego zadania / spisy wyborców i podatki/. W miesiącu grudniu ub. r. trzy napady na Zarządy Gminne Kołaki Szczepankowo i Długobórz. W Zarządach tych zrabowano ponad 230 000 zł. pieniędzy podatkowych. Praca w terenie jest w dalszym ciągu ciężka i niebezpieczna dla pracowników ze względu na możliwość pobicia, a nawet w niektórych wypadkach i utraty życia. W miesiącu grudniu były 2 wypadki uprowadzenia sołtysów. Sołtysi ci nie wrócili.

b/ Bez zmian

c/ Bez zmian

d/ Bez zmian

e/ Partie polityczne zablokowane w związku z akcją wyborczą rozwinęły swoją działalność w całym tego słowa znaczeniu. Obsadziły one swoimi ludźmi obwody do głosowania nie tylko w mieście Łomży i w terenie powiatu. Praca prowadzona przez te partie, w związku z wyborami, idzie w całej pełni.

P.S.L. działa skrycie, prowadząc intensywną agitację w powiecie.

f/ Bez zmian

g/ Bez zmian

h/ Bez zmian

i/ Bez zmian

j/ Bez zmian

2/ Stan bezpieczeństwa

a/ W związku z rozlokowaniem Oddziałów Wojskowych w terenie, stan bezpieczeństwa w powiecie nieco poprawił się, to jednak w miesiącu sprawozdawczym było jeszcze kilka zabójstw oraz napadów rabunkowych. Napady rabunkowe były dokonane przeważnie na Zarządy Gminne:

1/ W Szczepankowie dnia 12.XII.46 r. gdzie zabrano 23 220 zł.

2/ W Gminie Długobórz 22.XII. 46 r. o godz. 18/30 zabrano 140 000 zł, maszynę do pisania, pieczęć okrągłą, pieczęć nagłówkową i 2 małe stempelki.

3/ W Kotakach 28.XII. o godz. 19 zrabowano 67 964 zł.

Ponadto uzbrojona banda w nocy z dnia 16 na 17 grudnia r. b. dokonała napadu na sklep Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Konarzycach gminy Kupiski i zrabowała różne towary na kwotę 65 450 zł.

b/ spraw dotyczących tej pozycji nie notowano.

c/ Bez zmian

d/ Bez zmian

3/ Sytuacja gospodarcza

a/ Bez zmian

b/ Ceny artykułów na wolnym rynku były następujące: żyto – 1800 zł za 100 kg, ziemniaki - 300 zł za 100 kg, słonina 350 zł za 1 kg.

c/ Bez zmian

d/ Stan zatrudnienia – bez zmian

e/ sprawy mieszkaniowe – bez zmian

f/ Bez zmian

g/ Sytuacja finansowa związków samorządowych poprawia się. W miesiącu grudniu wpłacono do kasy Wydziału Powiatowego 333 727 złotych.

h/ Stan transportu – bez zmian

i/ Ze strony Powiatowego Urzędu Ziemińskiego w miesiącu sprawozdawczym załatwiono sprawy w związku z regulacją hipotek na nabywców działek z rozparcelowanych

majątków. Wszystkie sprawy przed wystaniem do hipoteki są sprawdzone na gruncie, a w szczególności nazwiska nabywców, numery i obszary działek, granice działek i inne.

Wysłano już do hipoteki 135 obiektów z wnioskami o uregulowanie hipoteki na 2 429 nabywców działek z rozparcelowanych majątków. Ogólna ilość nabywców którzy otrzymali ziemię z reformy rolnej jest 2 961.

We wsiach scalonych w dalszym ciągu kontynuuje się prace scaleniowe. Mierniczowie obliczają stary stan posiadania. Na obszarze scalenia wsi Pniewo mierniczowie dokonywują pomiaru szczegółu. W gospodarstwach, którym uregulowano osiedla wiejskie, w dalszym ciągu pobierają materiał budowlany oraz gotówkę przyznaną im z akcji nadzwyczajnej na odbudowę. Ponadto we wsiach tych kończy się budowę studzien kosztów kredytów państwowych. Wykończono i przyjęto komisyjnie 30 studzien.

j/ Zasiłki wojskowe w miesiącu grudniu wypłacane były normalnie.

4/ Akcja przesiedleńcza

a/ Komitet przesiedleńczy w Łomży istnieje.

b/ W miesiącu grudniu r. b. udzielono repatriantom 120 000 zł doraźnych zapomóg pieniężnych. Wydano na Punkcie Etapowym 498 Śniadań, 498 obiadów, 442 kolacje, 140 kg. chleba, 152 kg. kaszy jęczmiennej, 52 kg. mąki pszennej oraz wydano dla dzieci repatriantów prowianty odżywcze.

c/ W tymże miesiącu przesiedlono na tereny Mazurskie 46 rodzin / 212 osób/ i na tereny Zachodnie 15 rodzin / 22 osoby/.

5/ Różne

W związku z tym, że połączenie telefoniczne na terenie powiatu jest niewystarczające należałoby rozpocząć budowę nowych linii w kierunku na Wiznę – Jedwabne – Przytuły – Stawiski i na Puchały – Rutki – Chlebotki – Białystok.

Pobudowana jedna linia telefoniczna Łomża – Białystok jest zbyt obciążona, co uniemożliwia prowadzenie rozmów w godzinach urzędowych.

Ponadto linia ta jest źle obsługiwana przez personel urzędu telekomunikacyjnego szczególnie w porze wieczorowej. Są włączane na niej aparaty radiowe, które głośzą rozmowy i przewlekają nadawanie telefonogramów. Szczególnie w obecnym okresie przedwyborczym linia ta winna być obsługiwana należycie.

CZEŚĆ II

1/ Bez zmian.

2/ Bez zmian.

3/ Bez zmian.

CZEŚĆ III

- 1/ Okólniki i pisma okólne nadawane nie były
- 2/ Załączam protokół z zebrania Wójtów i Sekretarzy³
- 3/ Odezwy i obwieszczenia wydawane nie były.
- 4/ Prasa na terenie powiatu nie wychodzi.

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr: 41/pfn

Wysokie Mazowieckie, dn. 8 stycznia 1947 r.

Do
Ob. Wojewody Białostockiego
w B i a ł y m s t o k u.

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem – Mazowieckiem za m – c grudnia 1946 r.

I. Sytuacja ogólna i polityczna

- a. Bez zmian
- b. Dnia 17.XII. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej podało się do dymisji, w skład nowego prezydium weszli:

Przewodniczący	Ob. Owczarek z ramienia P.P.R.
Wice przewodniczący	Ob. Zbierski z ramienia Z.N.P.
Członkowie:	Ob. Talecki z ramienia S.L.
	Ob. Wilczyński z ramienia P.P.S.
	Ob. Grodzki z ramienia Samopomocy Chłopskiej.
- c. Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń poprawił się, jednak w dalszym ciągu jest jeszcze negatywny.
- d. Jednostek Armii Czerwonej na terenie tut. powiatu nie ma.
- e. Istniejące na terenie tut. powiatu partie polityczne znacznie wzmożyły swą działalność w akcji przedwyborczej.
- f. Bez zmian.
- g. „Volksdeutschów” w m-cu sprawozdawczym nie ujawniono.
- h. Bez zmian.

³ Zebranie odbyło się w sali Wydziału Powiatowego w Łomży w dniu 3.XII.1946.

- i. *Prasa i propaganda dociera obecnie do wszystkich miejscowości tut. powiatu za pośrednictwem partii politycznych.*
- j. *Bez zmian.*

II. Stan bezpieczeństwa

- a. *W m-cu sprawozdawczym bandy okazały aktywność terrorystyczną przeciwko pracownikom obwodowym a także przy pomocy ulotek.*
- b. *Spraw administracyjno karnych wpłynęło 20 (wszystkie za defraudację leśną).*
- c. *W miesiącu sprawozdawczym zanotowano następujące wystąpienia band (dane z Pow. Kom. M.O.):*
 - 1. *W pierwszych dniach miesiąca nieznana banda zniszczyła akta gm. Czyżew oraz dokonała napadu na posterunek w Piekutach, który został odparty w podjętej akcji przez U.B.P. i M.O. spotkano bandę i w walce wzięto do niewoli 2 bandytów z bronią. Okazała się to banda W.I.N.⁴ pod dowództwem „Lufa”⁵.*
 - 2. *Dnia 16.XII.46 r. banda w sile 12 ludzi wkradła się do miasta mordując trzech ludzi (napad na tle politycznym).*
 - 3. *Dnia 29.XII.46 r. nieznana banda w sile 5-ciu osób zamordowała sołtysa wsi Gąsówka Skwarki, ob. Perkowskiego oraz ob. Tworkowskiego. Pościg nie dał rezultatu.*
- d. *Działalność M.O. i U.B.P. Współpraca z nimi dobra.*

III. Sytuacja gospodarcza

- a. *W miesiącu sprawozdawczym rozdzielono kart żywnościowych:*

<i>kat. I - 1619 szt.</i>	<i>kat. IR - 4999</i>
<i>kat. II - 471 szt.</i>	<i>IIR - 116</i>
<i>kat. III - 130 szt.</i>	<i>„D” 3 - 350</i>
	<i>„D” 7 - 1110</i>
	<i>„D” 12 - 1050</i>
	<i>kart odzieżowych - 384</i>
<i>„C” 36</i>	<i>kart wymiennych 11 391 szt.</i>
<i>„M” - 131</i>	

Na karty żywnościowe wydano w m-cu sprawozdawczym następujące produkty : Chleb, mąka pszenna, cukier, sól, naftę, jaja w proszku, tłuszcz rafinowany, mleko w proszku, konserwy mięsne, węgiel, czekolada, mydło do prania, mydło toaletowe, materiały tekstylne (wełna i dziewiarstwo pończosznicze).

⁴ Wolność i Niezawisłość, ogólnopolska, antykomunistyczna organizacja cywilna założona w Warszawie 2 września 1945 roku, dążąca do zwycięstwa sił demokratycznych drogą walki politycznej. Dopuszczano również możliwość akcji zbrojnych.

⁵ Wieliczko Henryk „Lufa”, ppor., dowódca 4 Szwadronu V Brygady Wileńskiej.

- b. Bez zmian.
- c. Bez zmian.
- d. Bez zmian.
- e. Bez zmian.
- f. Wpływ: zboża - 70 018 kg
ziemniaków - 82 504 kg.
W gotówce: za mleko - zł 75 000, Żyto - zł. 70 018.
- g. Budżet na rok 1947 został uchwalony przez Wydział Powiatowy w dniu 30.XII.46 r. Wpływ podatków minimalny, ze względu na to, że rolnicy chwilowo wplacają Daninę Narodową.
- h. Bez zmian.
- i. Bez zmian.
- j. W m-cu sprawozdawczym zasiłków wojskowych z Urzędu Wojewódzkiego nie otrzymano. Pozostało z m-ca listopada r - b. zł. 66 337
Wypłacono w m-cu grudniu r. b. zł. 24 173
Pozostało do wypłaty na nast. m-c zł. 42 164

IV. Różne

a/. Wybory do Sejmu Ustawodawczego.

1. Wydano zarządzenie do wszystkich posiadaczy samochodów w powiecie o zarządzonej kontroli pojazdów mechanicznych w okresie wyborów oraz przestano do Powiatowej Komendy M.O. w/m pismo w przedmiocie natychmiastowego zorganizowania stałych i lotnych punktów kontroli ruchu pojazdów mechanicznych w powiecie.
2. Zawiadomiono Okręgową Komisję wyborczą o dostrzeżonych wadach, w dokonywanym przez komisję podziale powiatu na obwody głosowania oraz wydelegowano urzędnika Starostwa do Komisji Okręgowej celem uzgodnienia podziału na obwody.
3. Wydano zarządzenie do wszystkich zarządów gminnych o natychmiastowym ustaleniu lokali wyborczych w każdym obwodzie.
4. Starosta Powiatowy dokonał 4 i 5 grudnia b. r. kontroli prac spisowych we wszystkich zarządach gminnych i stwierdził, że prace te wykonywane są planowo.
5. Wydano zarządzenie do wszystkich urzędów pocztowych w powiecie pełnienia dyżurów przy telefonie przez całą dobę, aż do odwołania.
6. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu i Okręgowej Komisji Wyborczej o ustaleniu lokali wyborczych we wszystkich obwodach.
7. Doręczono przewodniczącemu Okręgowej Komisji Wyborczej spisy wyborców w jednym egzemplarzu i wszystkim przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych w dwóch egzemplarzach.
8. Wystano do wszystkich zarządów gminnych zawiadomienie o mających się odbyć wiecach przedwyborczych.

9. Wydano zarządzenie do wszystkich zarządów gminnych w przedmiocie natychmiastowego zaopatrzenia wszystkich lokali wyborczych w opał, przeprowadzenia koniecznego remontu tych lokali i dostarczenia furmanek i gońców na żądanie komisji obwodowych celem wyjazdów i przesyłania korespondencji w sprawach wyborczych.
10. Na odprawie wójtów i sekretarzy gminnych w Starostwie Powiatowym dn. 16 grudnia b. r. wójtzy złożyli sprawozdania z dokonanych prac wyborczych oraz dodatkowo pouczono ich o obowiązkach gmin w przygotowaniu wyborów.
11. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu, że w nocy z 16 na 17 grudnia b. r. został zamordowany przez nieznaną sprawców we własnym mieszkaniu w Wysokiem Mazowieckiem przewodniczący obwodowej komisji wyborczej Nr. 142 w Piekutach Nowych ob. Gosk Piotr.
12. Ponownie zawiadomiono wszystkie zarządy gminne o mających się odbyć w styczniu 1947 r. wiecach przedwyborczych celem przygotowania lokali i zawiadomienia ludności miejscowej.
13. Doniesiono Urzędowi Wojewódzkiemu o tym, że frekwencja sprawdzających spisy wyborców była mała, że pominięto w spisach 1,5% wyborców i że brak jest danych o ilości skreślonych z list oraz przesłano 1 egzemplarz ogłoszenia publicznego Okręgowej Komisji Wyborczej o podziale powiatu na obwody głosowania.

b. Zdrowie.

Zanotowano dużą ilość zachorowań na odrę, której epidemia szerzyła się prawie we wszystkich gminach pow. Wys. Mazowieckiego. Oprócz tego zanotowano zachorowań na dur brzuszny 2, na błonicę 4, na gruźlicę płuc 4.

Starosta Powiatowy
St. Hubner

STAROSTA POWIATOWY
ŁOMŻYŃSKI

Nr. Og. 7/47/pfn.

Łomża, dnia 4 lutego 1947 r.

Poufne.

Do
Ob. WOJEWODY
w B i a ł y m s t o k u.

Na Nr.O.Org.I-9/7/45 z dnia 4.VI.1945 r.

Przedkładam poniżej dane dotyczące powiatu Łomżyńskiego za miesiąc styczeń 1947 r.

CZEŚĆ I

I. Sytuacja ogólna i polityczna

- a/ Stan organizacyjny Starostwa w miesiącu sprawozdawczym uległ zmianie o tyle, że z dniem 31.I.47 r. został zlikwidowany referat świadczeń rzeczowych. Zarządy Miejskie i Gminne w miesiącu styczniu pracowały dość dobrze, pomimo dwóch napadów na te Zarządy / gmina Rutki i Szumowo/. Podczas napadu na gminę Rutki w dniu 21.I. r. b. uzbrojona banda zrabowała 12 500 zł pieniędzy podatkowych, zaś w gminie Szumowo, pomimo rabunku 2 300 zł Banda zniszczyła wszystkie akta tak kasowe jak i ewidencji ludności. Praca w terenie pogorszyła się. Pracownicy tak państwowi jak i samorządowi są narażeni na pobicie, a nawet i utratę życia, zwłaszcza ci którzy brali czynny udział w akcji wyborczej.
- b/ Bez zmian.
- c/ Bez zmian.
- d/ Bez zmian.
- e/ Partie polityczne zablokowane prowadziły pracę intensywnie, co jest dowodem zwycięstwa Bloku w Wyborach.
- f/ Bez zmian
- g/ Bez zmian
- h/ Bez zmian
- i/ Bez zmian
- j/ Bez zmian

2. Stan bezpieczeństwa

- a/ Stan bezpieczeństwa w powiecie w miesiącu sprawozdawczym, w związku z rozlokowaniem oddziałów wojskowych w terenie znacznie się poprawił. Po za nielicznymi zabójstwami na tle porachunków osobistych były jedynie ważniejsze niżej wymienione wypadki:
- 1/ Napad na Zarząd gminy Szumowo, gdzie uzbrojona banda zrabowała 2 300 zł. pieniędzy podatkowych oraz zniszczyła wszystkie akta urzędowe.
 - 2/ Napad na Zarząd Gminny w Rutkach gdzie zrabowano 12 500 zł. pieniędzy podatkowych, stampile nagłówkową oraz 400 sztuk zeszytów przeznaczonych dla dzieci osób niezamożnych.
 - 3/ Napad na pociąg osobowy 1354 kursujący na linii Olsztyn – Białystok gdzie zrabowano z wagonu pocztowego 95 000 zł.
- b/ Spraw dotyczącej tej pozycji nie notowano.
- c/ Bez zmian
- d/ Bez zmian

3. Sytuacja gospodarcza

a/ Bez zmian

b/ Ceny artykułów na wolnym rynku - bez zmian

c/ Bez zmian

d/ Stan zatrudnienia - bez zmian

e/ Sprawy mieszkaniowe - bez zmian

f/ Bez zmian

g/ Sytuacja finansowa związków samorządowych pogorszyła się. W miesiącu sprawozdawczym wpłynęło do Kasy Wydziału Powiatowego 282 629 zł podatku gruntowego.

h/ Stan transportu - bez zmian

i/ Ze strony Powiatowego Urzędu Ziemskiego w miesiącu styczniu r. b. rozparcelowano ponownie majątek Dzierzbia gminy Stawiski, gdyż przy pierwotnym podziale nie otrzymali ziemi b. pracownicy majątku. Obecny podział w pierwszym rzędzie uwzględnił b. służbę folwarczną, albowiem na 95 nabywców 49 jest z b. służby folwarcznej.

Ponadto rozparcelowano 36 ha. łąk i pastwisk majątku Drozdowo Dolne. Wysłano do hipoteki wnioski o przepisanie tytułów własności na rzecz nabywców z 48 obiektów przejętych na cele reformy rolnej w myśl litery a, e dekretu P.K.W.N. z dnia 6.IX.44 r. oraz 90 gospodarstw poniemieckich na ogólną ilość 2 905 nabywców.

We wsiach scalonych w dalszym ciągu kontynuuje się prace scaleniowe. Mierniczowie obliczają stary stan posiadania. Na obszarze scalenia wsi Pniewo mierniczowie dokonywują pomiaru szczegółu.

Gospodarstwa, którym uregulowane osiedla wiejskie, w dalszym ciągu pobierają materiał budowlany oraz gotówkę przyznaną im z akcji nadzwyczajnej na odbudowę, ponadto we wsiach tych kończy się budowę studzien kosztów kredytów państwowych. Wykończono i przyjęto komisyjnie 39 studzien.

4. Akcja przesiedleńcza

a/ Komitet przesiedleńczy w Łomży istnieje.

b/ W miesiącu styczniu r. b. udzielono repatriantom 85 000 zł doraźnych zapomóg pieniężnych, ponadto na punkcie etatowym wydano 491 śniadań, 491 obiadów, 338 kolacji, 136 kawałków mydła oraz 620 czekolady dla dzieci repatriantów.

c/ W tymże miesiącu przesiedlono na tereny Mazurskie 39 rodzin / 152 osoby/ a na tereny zachodnie 11 rodzin , 50 osób.

5/ Różne

Na razie żadnych wniosków nie stawiam.

CZEŚĆ II*I/ Bez zmian.**II/ Bez zmian**III/ Bez zmian*CZEŚĆ III*I/ Okólniki i pisma okólne wydawane nie były.**II/ Załączam odpisy protokołów⁶.**III/ Odezwy i obwieszczenia wydawane nie były.**IV/ Prasa na terenie powiatu nie wychodzi.*

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy

Wysoko – Mazowieckie

Nr. 1/47 pfn.

Wysokie Mazowieckie, dn. 7. II. 47 r.

Do

Ob. Wojewody Białostockiego

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem – Mazowieckiem za m-c styczeń 47.

I. Sytuacja ogólna i polityczna*a. bez zmian.**b. bez zmian.**c. bez zmian**d. Jednostek Armii Czerwonej na terenie tut. powiatu nie ma.**e. bez zmian**f. bez zmian**g. „Volksdeutschow” w m-cu sprawozdawczym nie ujawniono*

⁶ Protokół z konferencji wójtów gmin, burmistrzów miast, sekretarzy urzędów gminnych i miejskich oraz przewodniczących Gminnych i Miejskich Rad narodowych, odbytej 3 stycznia 1947 roku w Łomży; protokół z odprawy kierowników instytucji i urzędów nie zespolonych z dnia 13 stycznia 1947 roku; protokół z konferencji Wójtów, Sekretarzy i Sołtysów oraz członków Rad Gminnych z gmin: Kupiski, Drozdowo, Rogienice, Mały Płock, Puchały, Śniadowo i miasto Łomża z dnia 10 stycznia 1947 roku

- h. bez zmian
- i. bez zmian
- j. bez zmian

II. Stan bezpieczeństwa

- a/ W m-cu sprawozdawczym bandy okazały jeszcze pewną aktywność terrorystyczną w stosunku do prac komisji wyborczych.
- b/ Spraw administracyjno karnych wpłynęło 23 z tych część za defraudację leśną, część za nielegalne uprawianie rzemiosła.
- c/ W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wystąpienia band.
- Dnia 31.XII.46 r. na 1.I.47 r. został zamordowany przez nieznaną sprawców we wsi Korczaki gm. Poświętne 150 metrów od drogi na Łapy Ob. Lacwan Jan zam. wieś Grochy nr. 31, gm. Poświętne. Zamordowany został ograbiony z butów i dokumentów, został zastrzelony strzałem w głowę. Dochodzenie prowadzi Posterunek M.O. Poświętne.
- d/ Dnia z 11 I 47 na 12 I 47 r. we wsi Wykno Stare gm. Wys. Mazow. Został zabity strzałem w pierś ob. Kulesza Jakób s. Andrzeja i Konstancji z Kaczyńskich, ur. 1900 r., zam. Wykno Stare gm. Wys. Mazow. Sprawca mordu ubrany był w mundurze W.P. bez płaszcza, uzbrojony w karabin – zbiegł przez nikogo nie poznany.
- Dnia 20.I. 47 r. ob. Lapiński Stanisław lat 22, s. Józefa i Antoniny, Łapy Dębowina pow. Wys. Mazow. Jadąc po drzewo do lasu w kierunku Surażu w pow. B-stok, został napadnięty przez nieznaną bandę, która była ścigana przez W.P., i został zamordowany przez zastrzelenie. Wywiad przeprowadzony stwierdził, że bandyci bojąc się by nie zdradził kierunku ucieczki ich, zamordowali Lapińskiego. Sprawę przesłano do Prok. Sądu Okręg. W Łomży.
- e/ Dnia 4 I. 47 kilku nieznaną sprawców napadło na st. kolejową Wnory gm. Czyżew i po sterroryzowaniu pracowników kolejowych zrabowali z kasy kolejowej 315 złotych.
- f/ Dnia 5.I.47 Pluton Operacyjny i P.U.B.P. w Wys. Mazowieckiem przeprowadził operację we wsi Gołasze – Puszcza gm. Wys. Mazow. w wyniku której aresztowano d – ce kompanii „WIN” Gołaszewskiego Henryka pseudonim „Ostroga” u którego znaleziono C.K.M. nr. 8129 polskiej konstrukcji z 1936 r. Zatrzymanego wraz z dowodem rzeczowym zabrało P.U.B.P. w Wys. Mazow.
- g/ Dnia 15.I.47 około godz. 18.45 funkcjonariusz Posterunku M.O. Piekuty, konwojując furmankę z węglem do tegoż Post. M.O., Boba Dominik około 5 km. od Posterunku napotkał koniokradów których zabrał ze sobą wraz z dowodem rzeczowym. W trakcie konwojowania ich jeden niespodziewanie strzelił z pistoletu do Boba Dominika trafiając go w kręgosłup. Milicjant upadł i sprawcy zbiegli. Ciężko

rannego przewieziono do Szpitala w B-ku gdzie na drugi dzień zmarł. Dochodzenie w toku.

Dnia 15. I. 47 r. milicjant z Posterunku M.O. Szepietowo postrzelił po pijanemu milicjanta z Obwodu Szepietowo szeregowego Bockowskiego St. Milicjant który postrzelił Bockowskiego nazywa się Klimak Jan. Dochodzenie w Toku.

III. Sytuacja gospodarcza

a/ W m-cu sprawozdawczym rozdzielono kart żywnościowych:

Kat. I 1693 IR - 5108 Kart wymiennych 11 318

Kat. II 480 IIR - 128

Kat. III - 82 D3 - 648

Kat. C - 28 D 7 - 817

Kat M - 135 D12 - 1187

Na karty żywnościowe rozdano w m-cu sprawozdawczym następujące produkty: chleb, mąka pszenna, mleko w proszku, konserwy mięsne, krwawa kiszka, tłuszcz kokosowy i margaryna, cukier, czekolada.

b/ Bez zmian

c/ bez zmian

d/ bez zmian

e/ bez zmian

f/ Wpływu świadczeń rzeczowych w m-cu sprawozdawczym nie było.

g/ Bez zmian

h/ bez zmian

i/ bez zmian

j/ W m-cu sprawozdawczym otrzymano z Urzędu Wojewódzkiego na wypłatę zasiłków wojskowych 30 000 zł. Z zaliczki budżetowej 1946 r. nic nie pozostało.

IV. Różne

a/ Wybory do Sejmu Ustawodawczego

1. Dn. 3.I. rb. odbyło się w Starostwie Powiatowym zebranie wójtów, którzy składali sprawozdania z przebiegu dotychczasowej akcji przedwyborczej.

2. W czasie od 4 stycznia do 26 stycznia ekipy propagandowe przeprowadziły we wszystkich gminach tyt. Powiatu poselskie wiece przedwyborcze, na których m.in. przemawiali w Sokolach ob. Wojewoda Białostocki Stefan Dybowski, w Czyzewie ob., Stefan Dybowski, w Szepietowie ob. ob. Krzewniak Andrzej i Kubiak Julian, w Wysokiem Mazowieckiem ob. ob. Kubiak Julian i Krzewniak Andrzej, w Kobylinie ob. Bodalski, w Klukowie ob. Bodalski i ob. Formas, w Kowalewsczynie ob. Bodalski, w Piekutach ob. Formas, w Tykocinie ob. Formas,

w Łapach ob. ob. Minister Apropowizacji i Handlu dr. Sztachelski⁷ i Kubiak Julian, w Poświętnem ob. Zachowicz. Udział ludności w wiecach był liczny. Po przemówieniach wszędzie odczytano rezolucję Bloku Stronnictw Demokratycznych.

3. Dnia 6 I. Rb. odbyło się w Starostwie Powiatowym zebranie wójtów gmin na którym omówiono sprawę natychmiastowego powołania gminnych i gromadzkich obywatelskich komitetów wyborczych.
4. W czasie od 7 do 12 stycznia rb. odbyły się w całym powiecie zebrania sołtysów w sprawie zorganizowania obywatelskich gromadzkich komitetów wyborczych.
5. Rozplakatowano w całym powiecie zarządzenie Wojewody Białostockiego o zakazie sprzedaży i wyszynku trunków alkoholycznych w okresie wyborów.
6. Przesłano do wszystkich zarządów gminnych zawiadomienie, przypominające o odwołaniu w dniu 19.I.rb. wszelkich imprez, widowisk publicznych, rozrywek i uroczystości.
7. W dniu 17.I.rb. wydelegowano do wszystkich zarządów gminnych urzędników Starostwa celem skontrolowania prac, związanych z wyborami do Sejmu Ustawodawczego.

Przebieg wyborów był spokojny. Frekwencja głosujących duża.

b/Zdrowie

Epidemia odry w m-cu sprawozdawczym uciekła. Zanotowano 1 wypadek duru brzuszego, 3 błonicy, 2 gruźlicy płuc, 2 jaglicy. Prócz tego zanotowano rozszerzenie się epidemii wścieklizny psów w gminie Tykocin. Zdarzyły się wypadki pokąsań ludzi przez te zwierzęta.

Starosta Powiatowy

⁷ Sztachelski Jerzy 1911-1975, doktor medycyny. W marcu 1945 roku obejmuje funkcję pełnomocnika rządu na Okręg Mazurski, od kwietnia 1945 do lutego 1946 minister aprowizacji i handlu. W latach 1951 – 1956 i 1961 – 1968 minister zdrowia. W latach 1969 - 1975 Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej.

STAROSTA POWIATOWY

Łomża dnia 3 marca 1947 r.

ŁOMŻYŃSKI

Nr. Og. 10/pfi/47

P o u f n e !

Do

Ob. Wojewody

w B i a ł y m s t o k u

Na Nr. O. Org. I-9/7/45 z dnia 4. VI. 1945 r.

Przedkładam poniżej dane dotyczące powiatu Łomżyńskiego za miesiąc luty 1947 r.

C Z E Ś Ć I1/ Sytuacja ogólna i polityczna

a/ Stan organizacyjny Starostwa w miesiącu lutym r. b. w stosunku do poprzedniego miesiąca zasadniczo nie uległ zmianie. Referaty Starostwa są obsadzone następująco:

1/ Ogólnie Administracyjny – 1 siła fachowa, dobra

2/ Administracyjny – Prawny 1 siła, średnio wyrobiona

3/ Referat Aprowizacji i Handlu – 11 osób w tym 3 z resortu Min. Administracji Publicznej. Referat ten będzie zreorganizowany gdyż ma za dużą obsadę.

4/ Referat Wojskowy - 2 siły nie wyrobione

5/ Referat Karno Administracyjny – 1 siła, stary fachowiec, chorowity.

6/ Referat Społeczno – Polityczny – 1 siła obsadzona czasowo z powodu braku odpowiednich pracowników.

7/ Referat Przemysłowy – 2 siły słabe.

8/ Referat Opieki Społecznej - 2 siły w tym siła pomocnicza z resortu Min. Administracji Publ. słaba.

9/ Referat Zdrowia – 3 siły w tym jedna pomocnicza z resortu Min. Adm. Publ. Referat dobrze obsadzony.

10/ Referat Weterynarii 2 siły, dobrze obsadzony.

11/ Referat Szkód Wojennych – 1 siła, słaba.

12/ Referat Budowlany – 2 siły fachowe – dobre oraz 12 pracowników, opłacanych ryczałtowo z resortu Min. Odbudowy.

13/ Referat Kultury i Sztuki – 1 siła, dobra.

14/ Referat Pomiarów – 1 siła fachowa, dobra.

15/ Referat Budżetowo – Gospodarczy 1 siła, dobra

16/ Kancelaria - 4 siły w tym jedna maszynistka, oraz dwie siły słabe, które w miarę potrzeby są oddawane innym referatom.

Odczuwa się w Starostwie brak wykwalifikowanych maszynistek.

Praca w terenie w miesiącu sprawozdawczym była trudna, przede wszystkim ze względu na osobiste bezpieczeństwo pracowników wysyłanych służbowo jak również i ze względu na warunki atmosferyczne. Duże opady śnieżne uniemożliwiały przeprowadzanie normalnej pracy. Wszystkie szosy w powiecie są zasypane śniegiem i dojazd do Zarządów Gminnych nawet końmi jest ciężki. Jedyne szosa Łomża – Zambrów – Białystok jest w niektóre dni możliwa do przejazdu samochodami.

W miesiącu lutym r. b. zostało zdemolowanych w powiecie 6 zarządów gminnych i 1 miejski przez nieznaną uzbrojoną bandę. W Zarządach tych poniszczono wszystkie akta urzędowe i księgi kasowe. Akta te zostały częściowo spalone na miejscu, częściowo zaś zabrane przez bandę. Ponadto zostały zabrane w Gminach; Puchały, Kołaki, Lubotyń, Szczepankowo i Miastkowo pieczęcie okrągłe oraz inne stemple urzędowe.

Niezależnie od tego w czasie od 12 do 24.II. r. b. 13 sołtysom gminy Lubotyń, 9 sołtysom gminy Szczepankowo, 3 sołtysom z gminy Miastkowo i 1 sołtysowi z gminy Puchały nieznanymi sprawcami zabrali i popalili na miejscu kwitariusze podatku gruntowego, świadectwa pochodzenia zwierząt, spisy ludności i gromadzkie, wykazy podatkowe i inne dokumenty urzędowe.

b/ Miejskie i Gminne Rady Narodowe pracują słabo i w ogóle w miesiącu sprawozdawczym nie wywiązały się ze swego zadania. Niektóre z tych Rad mało interesowały się sprawą Daniny Narodowej, sprawami podatku gruntowego i w ogóle sprawami gospodarczymi danej gminy.

c/ Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń na ogół jest dobry i pomimo, że elementy wywrotowe w ostatnich czasach starały się nakłonić miejscową ludność do wrogiej postawy wobec Rządu, podszepty te spełzły na niczym. Ludność zaczyna się przekonywać, że obecnie Rząd jest silny, utrzymuje równowagę budżetową, prowadzi odpowiednią politykę gospodarczą Kraju i dlatego też wszelkie jego zamierzenia przez ludność będą popierane.

d/ Stosunek miejscowej ludności do Armii Czerwonej na razie jest negatywny. Społeczeństwo powiatu ma pewne obawy, że Armia Czerwona w wypadku konfliktów międzynarodowych może okupować Polskę, a Rząd Radziecki może utworzyć z Polski 17 Republikę. W tym wypadku Towarzystwo Przyjaźni Polsko – Radzieckiej oraz zablokowane partie polityczne winny rozpocząć bardzo silną akcję uświadamiającą w terenie ażeby uspokoić miejscową ludność.

e/ Partie polityczne zablokowane, po pewnym, że tak nazwę „wypoczynku” znów przystąpiły do pracy intensywnej. Na czoło wybija się P.P.S., P.P.R i S.L. i może słabiej Stronnictwo Demokratyczne. Stronnictwo Demokratyczne na terenie powiatu powstało najpóźniej i dlatego też dopiero obecnie wyrównuje swoje braki. Praca tego stronnictwa rozwija się obecnie dość dobrze.

P.S.L. jak zwykle żadnego udziału w życiu gospodarczym powiatu nie bierze.

f/ *Mniejszości narodowych na terenie powiatu niema. W danym wypadku nie biorę pod uwagę 3 rodzin żydowskich zamieszkałych w Zambrowie.*

g/ *Volksdeutschów w powiecie nie ma.*

h/ *Ludność powiatu obecnie w 98% stanowi wyznanie rzymsko – katolickie i dlatego też duży wpływ na miejscowe społeczeństwo posiada kler rzymsko – katolicki. Kler ten o ile by naprawdę chciał się przyczynić swą powagą i uświadomieniem swoich parafian, mógłby zrobić bardzo dużo. Ustałyby bratobójcze walki, rabunki i kradzieże.*

O ile rozchodzi się o miejscowe duchowieństwo, ustosunkowuje się ono do zarządzeń władz przeważnie negatywnie, dowodem czego jest ostatnie pismo do Przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej Biskupa Łomżyńskiego z dnia 5. II. 47 r. Nr. 298/47, którego odpis przedłożyłem Ob. Wojewodzie przy sprawozdaniu z dnia 8. II. R. b. Nr. Og.8/47/pfn..

i/ *Żadne gazety na terenie powiatu nie wychodzą z powodu braku odpowiedniej drukarni. Wszelkie gazety i czasopisma są sprowadzane do Łomży za pośrednictwem „Czytelnika” bądź też bezpośrednio z administracji.*

Wszelkie otrzymywane gazety i czasopisma są rozprowadzane w terenie przede wszystkim za pośrednictwem poszczególnych partii politycznych bądź też za pośrednictwem Urzędu Informacji i Propagandy. Urząd Informacji i Propagandy jak dotychczas działa dość dobrze.

j/ *Związki zawodowe oraz inne organizacje jak: P.C.K⁸., P.K.O.S. a nawet i „Caritas”⁹ działają dość dobrze.*

⁸ Polski Czerwony Krzyż, organizacja powołana w 1919 roku jako stowarzyszenie Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża.. W okresie okupacji hitlerowskiej PCK był jedyną, oprócz Rady Głównej Opiekuńczej, dopuszczoną do działalności na terenie Generalnego Gubernatorstwa organizacją polską, niosąc pomoc jeńcom wojennym, więźniom obozów koncentracyjnych i wysiedleńcom. Po zakończeniu działań wojennych prowadził akcję poszukiwawczą, zakładał ośrodki opiekuńcze, stacje krwiodawstwa, stacje pogotowia ratunkowego.

⁹ Caritas – katolicka organizacja dobroczynna powołana na przełomie XIX i XX wieku. W 1907 roku powołano w Poznaniu Związek Polskich Towarzystw Dobroczynnych, który w roku 1922 przekształcił się w Związek Caritas. Od 1929 roku zaczynają powstawać diecezjalne Związki Caritas, których działalność koordynował założony w tym samym roku w Poznaniu Instytut Caritas. W czasie II wojny światowej działały nieliczne Związki, głównie w ramach Rady Głównej Opiekuńczej. Po wyzwoleniu powołano Krajową Centralę Caritas z księdzem K. Pękalą na czele która w bardzo krótkim czasie stworzyła prężnie działającą sieć placówek opiekuńczych. W 1950 roku Krajowa Centrala Caritas zostaje zlikwidowana, jej majątek przekazano nowo powstałemu, podporządkowanemu władzom Zrzeszeniu Katolików „Caritas”, istniejącemu do 1994 roku. Z inicjatywy Episkopatu Polski w 1992 roku powołano nową organizację Caritas.

2. Stan Bezpieczeństwa

a/ *Stan bezpieczeństwa w powiecie w stosunku do ubiegłego miesiąca pogorszył się. Było 7 wypadków zdemolowania Zarządów Gminnych i Miejskich, szereg morderstw oraz kradzieży.*

Z ważniejszych wypadków były napady na Zarząd Miejski w Nowogrodzie oraz Zarządy gminne w Rutkach, Kołakach, Puchałach, Lubotyńiu, Szczepankowie i Miastkowie, w dniach 10 i 11 lutego r. b. W Zarządach tych poniszczono wszystkie akta, kwitariusze, rejestry podatkowe i ewidencję ludności.

W niektórych gminach akta zostały zabrane do worków i wywiezione, w niektórych zaś zostały spalone na miejscu. Napady na gminy dokonywały grupy osób uzbrojonych w sile 5 – 7 osób. W czasie napadu na gminę Miastkowo został zabity mieszkaniec wsi Miastkowo Bednarczyk Aleksander. W czasie od 12 do 24 lutego r. b. uzbrojone bandy dokonały 26 napadów na sołtysów wsi / Gmina Lubotyń 13, gmina Szczepankowo 9, gmina Miastkowo 3 i gmina Puchały 1/.

W dniu 22 lutego r. b. nieznana uzbrojona banda dokonała ohydneho mordu 5 dzieci i 3 kobiet we wsi Łady Borowe, gminy Puchały. Ta sama banda w dniu 23 lutego r. b. zamordowała we wsi Puchały gospodarza tej wsi Modzelewskiego Aleksandra. Poza tym w miesiącu lutym został zabity kapral Banka Franciszek, funkcjonariusz M.O. oraz zostały obrabowane 3 spółdzielnie / Rejonowa Spółdzielnia Rolniczo – Handlowa w Zambrowie i Spółdzielnia Związku Samopomocy Chłopskiej w Konarzycach i Łomżycy gminy Kupiski/.

b/ *Spraw dotyczących tej pozycji w miesiącu sprawozdawczym nie notowano.*

c/ *Organizacje wywrotowe przeważnie N.S.Z.¹⁰ i N.Z.W.¹¹ rozpoczęły większą akcję przeważnie na terenach gmin południowych powiatu, dowodem czego było rozbitcie kilku gmin oraz popełnione morderstwa na 10 osobach o czym wspominał wyżej.*

¹⁰ Narodowe Siły Zbrojne, wojskowa organizacja konspiracyjna założona we wrześniu 1942 roku. NSZ prowadziły walkę z okupantem hitlerowskim a pod koniec 1943 roku uznały ZSRR za głównego wroga Polski rozpoczynając działalność skierowaną przeciwko oddziałom Armii Ludowej i partyzantce radzieckiej. Na wiosnę 1944 roku zawarto porozumienie pomiędzy Komendą Główną AK a Dowództwem NSZ zakładające włączenie oddziałów NSZ do AK. Większość oddziałów NSZ jednak nie podporządkowała się rozkazom KG AK. W sierpniu 1944 roku na terenie Kielecczyny sformowano Brygadę Świętokrzyską która w 1945 roku wycofała się na Zachód, równocześnie z ustępującą armią niemiecką. Pozostałe w kraju oddziały NSZ początkowo powstrzymywały się przed zbrojnymi akcjami przeciwko jednostkom Armii Czerwonej jednakże wobec nie wyrażenia przez PKWN zgody na działalność Stronnictwa Narodowego przystąpiły do walki zbrojnej z komunistami. Po fali masowych aresztowań na początku 1947 roku NSZ zaprzestało działalności. Ostatni komendant NSZ S. Kasznica ps. „Wąsowski” został stracony w 1948 roku.

¹¹ Narodowe Zjednoczenie Wojskowe, organizacja powołana w listopadzie 1944 roku w celu połączenia wszystkich odłamów konspiracji narodowej. Zadaniem NZW było dążenie do odbudowy państwa polskiego z przedwojenną granicą wschodnią i granicą zachodnią na linii Odry i Nysy Łużyckiej

Akcja ujawniania się do 1 marca r. b. dała niktłe wyniki 17 osób, przeważnie z organizacji WiN. Organizacja ta skupia w swoich szeregach dość dużo członków i niektórzy z nich nie otrzymali jeszcze rozkazu ujawniania się. Wszyscy czekają na publiczne ogłoszenia i warunki w jaki sposób mają się ujawnić.

d/ Działalność M.O. kuleje. Brak odpowiednio wyrobionych funkcjonariuszów oraz brak dyscypliny w składzie niektórych jednostek / posterunków /. Ponadto stan ilościowy funkcjonariuszów M.O. jest w powiecie stanowczo za mały. Do obsady wszystkich posterunków M.O. w powiecie oraz uzupełnienia niektórych posterunków już istniejących potrzeba około 100 osób.

O ile rozchodzi się o organa U.B.P. te ostatnio zaczęły pracować lepiej. Współpraca jak z organami U.B.P. tak i M.O. istnieje.

3. Sytuacja gospodarcza

a/ Sytuacja aprowizacyjna bez zmian.

b/ Ceny artykułów spożywczych na wolnym rynku znacznie wzrosły. Żyto przy końcu miesiąca lutego wahało się od 2 000 do 2 300 zł. za 100 kg., słonina 300 zł za 1 kg i masło 350 do 400 zł za 1 kg. Ziemniaków z powodu panujących mrozów na wolnym rynku nie było.

c/ Na terenie powiatu istnieje 9 Spółdzielni. Spółdzielnie te rozwijają się dobrze.

d/ Stan zatrudnienia bez zmian. Bezrobocie w powiecie Łomżyńskim zmniejszy się dopiero z nastaniem wiosny, to jest chwilą rozpoczęcia różnych robót. Obecnie w powiecie jest około 2 000 osób bezrobotnych.

e/ Sprawy mieszkaniowe bez zmian. Sprawy te mogą być rozwiązane dopiero po chociażby częściowej odbudowie zniszczonych miast i wsi.

f/ Świadczenia jak rzeczowe tak i osobiste w miesiącu lutym r. b. miejscowa ludność wykonywała opieszale i w dalszym ciągu zwleka. Wydałem w tej sprawie kilka zarządzeń, które w niektórych gminach odniosły pożądane rezultaty.

g/ Sytuacja finansowa Związków Samorządowych w miesiącu sprawozdawczym nie poprawiła się. Ogółem wpłynęło do Kasy Wydziału Powiatowego 324 863 zł. różnych podatków. Niektóre gminy jak Czerwone i Mały Płock wywiązały się zupełnie dobrze ze swego zadania. Najgorzej sytuacja przedstawia się z gminami rozbitymi i zniszczonymi w czasie działań wojennych.

h/ Stan transportu wskutek dużych opadów śnieżnych pogorszył się. Samochody pomimo czyszczenia dróg – stanęły. Komunikacja kolejowa wskutek zmiany rozkładu jazdy pociągów pogorszyła się o tyle, że podróż z Łomży do Białegostoku trwa ponad 14 godzin.

i/ Ze strony Powiatowego Urzędu Ziemskiego w miesiącu sprawozdawczym przeprowadzono pracę nad sporządzeniem ewidencji gospodarstw rolnych i ustaleniem ilości tych gospodarstw w powiecie. Praca ta przedstawia się następująco:

Na cele reformy rolnej od początku 1945 r. przyjęto 51 majątków posiadających ponad 50 ha. użytków rolnych oraz 94 gospodarstw ponemieckich o ogólnym obszarze 18 504 ha.

Z obszaru tego nadzielono 2 905 gospodarstw przydzielając im 9 320 ha. Pozostałe zaś grunty przejęte na cele reformy rolnej stanowią:

a/ 7 340 ha użytki leśne i grunty poleśne, które przekazano władzom leśnym.

b/ 1 219 ha grunty, które włączono na cele kultury rolnej.

c/ 300 ha grunty, które włączono na cele oświaty rolniczej.

d/ 322 ha grunty, które przekazano Powiatowemu Związkowi Samopomocy Chłopskiej i innym instytucjom.

Z 2 905 gospodarstw nadzielonych ziemią z parcelacji 890 powstało nowych gospodarstw z byłej służby folwarcznej i bezrolnych, reszta zaś to jest 2 015 były to gospodarstwa małorolne, poniżej 5 ha, które zostały upełnorolnione do 5 ha.

W 1939 roku na terenie powiatu było niepełnorolnych gospodarstw 10 165, a w wyniku reformy rolnej upełnorolniono 2 015 gospodarstw, reszta pozostaje do upełnorolnienia t.j. około 8 000 gospodarstw. Przyjmując, że na każde gospodarstwo niepełnorolne potrzeba średnio 3 ha gruntu celem upełnorolnienia do 5 ha, zatem w powiecie brak na ten cel około 24 000 ha ziemi. Z reformy rolnej niemi nie ma. Należałoby przeto część gospodarstw niepełnorolnych przesiedlić na inne tereny.

Na miesiąc marzec, o ile warunki klimatyczne pozwolą, zamierza się rozparcelować resztówkę w Elżbiecinie, przeznaczoną na siedliska dla byłej służby folwarcznej.

Sprawa regulacji hipotek została całkowicie w powiecie zakończona, zachodzą jednak wypadki, że niektórzy nabywcy, na których tytuł własności został już w hipotece uregulowany, zrzekają się działek, a zatem Powiatowy Urząd Ziemski wysyła wnioski o zmianę zapisów.

j/ zasiłki wojskowe były wypłacane normalnie. Kredyty na ten cel w miesiącu sprawozdawczym były wystarczające.

4. Akcja przesiedleńcza

1/ Komitet przesiedleńczy w Łomży istnieje.

2/ W miesiącu lutym r. b. udzielono repatriantom 30 000 zł. doraźnych zapomóg pieniężnych oraz wydano na punkcie etapowym 760 śniadań, 760 obiadów, 407 kolacji, 188,75 kg. chleba oraz 400 pudełek zapatek.

3/ W tymże miesiącu przesiedlono na tereny Mazurskie 20 rodzin / 76 osób / i na tereny zachodnie 22 rodziny / 59 osób /.

5. Różne

Wobec zbliżającej się wiosny należałoby powiat zaopatrzyć w nawozy mineralne, zwłaszcza że gospodarstwa nie posiadają dostatecznej ilości inwentarza żywego – mają mało obornika. Powiatowy Związek Samopomocy Chłopskiej posiada na składzie tylko nawozy fosforowe w ilości około 80 ton, natomiast nawozów azotowych i potasowych nie posiadają zupełnie.

Ze względu na to, że w miesiącu lutym r. b. został zmieniony rozkład jazdy pociągów i dojazd z Łomży czy to do Warszawy, czy też do Białegostoku trwa zbyt długo, pożądanym jest ażeby pociąg kursujący na linii Olsztyn Białystok krzyżował się w Śniadowie z pociągiem Łomża – Warszawa.

C z ę ś ć II

- 1/na terenie powiatu jest powołanych do życia 45 ochotniczych Straży Pożarnych /do 1. IX. 39 r. było tych straży 58/. Powołane do życia Straże Pożarne przystąpiły do pracy, lecz brak sprzętu bojowego utrudnia im wykonywanie zleconych zadań.
- 2/Bez zmian.
- 3/Bez zmian.

C z ę ś ć III

- 1/Okólniki i pisma okólnie wydawane nie były.
- 2/Odpis protokołu załączam.
- 3/Odezwy i obwieszczenia wydawane nie były.
- 4/Prasa na terenie Powiatu nie wychodzi.

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr. 6/47 pfn.

Wysokie Mazowieckie, dn. 3 marca 1947 r.

Do
Obywatela Wojewody
w Białymstoku.

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem – Mazowieckiem za m-c luty 1947 r.

1. Sytuacja ogólna i polityczna.

- a. Wobec częstych uprzednio dokonywanych przez bandy napadów na Zarządy Gminne i zniszczenia akt gminnych, zabierania gotówki, pieczęci, dowodów kasowych i t.p., zarządy gminne nie mogą jeszcze do tej pory normalnie funkcjonować. Praca ich jest utrudniona ze względu na konieczność odtwarzania akt zniszczonych. Obecnie stan bezpieczeństwa w powiecie uległ dużej poprawie i zarządy gminne wstępują na normalną drogę pracy. Kontakt powiatu z terenem jest bardzo niski, z powodu nie istnienia połączeń telefonicznych z gminami, oraz obecnie ze względu na mrozy, zasy i zawieje śnieżne, które uniemożliwiają komunikację.
- b. Działalność Powiatowej Rady Narodowej jest także utrudniona ze względu na bierny stosunek ludności tut. powiatu i nie zorganizowanie gminnych Rad Narodowych, które nie przejawiają zainteresowania sprawami gospodarczo społecznymi. Na 11 Zarządów Gminnych w powiecie, przejawiają działalność Rady Narodowe tylko w 5 gminach i to też praca ich nie jest aktywna.
- c. Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń w dalszym ciągu bierny, a nawet negatywny, ze względu na małe uspołecznienie ludności tut. powiatu i prawie że żadną działalność w terenie partii politycznych i propagandy.
- d. Jednostek Armii Czerwonej na terenie tut. powiatu nie ma.
- e. Działalność partii politycznych ogranicza się na razie tylko do samego m. Wysokie – Mazowieckie. Kół partii na terenie nie ma, tłumaczyć to należy negatywnym stosunkiem społeczeństwa do dzisiejszej rzeczywistości, a także obawą ludności przed należeniem do wszelkiego rodzaju organizacji, a tym bardziej ugrupowań politycznych, ze względu na częste akty terroru stosowane przez elementy wywrotowe w stosunku do członków partii politycznych.
- f. Problem mniejszości narodowych w dalszym ciągu nie przedstawia żadnych trudności z uwagi na brak tych mniejszości jako większych skupisk.
- g. „Volksdeutschów” w m-cu sprawozdawczym nie ujawniono.
- h. Spraw wyznaniowych nie wniesiono. Teren tut. powiatu zamieszkuje prawie w 100% ludność wyznania rzymsko katolickiego.

- i. Powiatowy Urząd Informacji i Propagandy w dalszym ciągu na terenie tut. powiatu nie istnieje. Prasa dociera tylko do m. Łap i Czyżewa jako leżących na szlaku kolejowym. Do innych gmin albo wcale, albo dociera z dużym opóźnieniem.
- j. Związki zawodowe i organizacje działalności żadnej nie przejawiają.

2. Stan bezpieczeństwa

- a. Stan bezpieczeństwa powiatu w m-cu sprawozdawczym polepszył się znacznie. Ujawnionych na skutek Ustawy o Amnestii w m-cu sprawozdawczym nie było.
- b. Spraw karnych na podstawie dekretu P.K.W.N. z dnia 31.VIII 1944 w m-cu sprawozdawczym nie było. Spraw karno administracyjnych wpłynęło 22, które jednak zostały umorzone na podstawie Ustawy o Amnestii.
- c. W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wystąpienia organizacji tajnych, elementów politycznych i wrogich oraz innych wypadków.
 - 1. Dnia 4.II.47 o godz. 18-tej banda rabunkowa pod dowództwem ps. „Ciemny”¹² w sile 30 ludzi napadła na Posterunek i Spółdzielnię Rolniczo – Handlową w Czyżewie, rabując sumę około 300 tysięcy złotych.
 - 2. Dnia 12.II.47 r. banda w sile około 15 ludzi w miejscowości Brzozowo Moczydły gm. Poświętne uprowadziła trzech funkcjonariuszy posterunku M.O. Poświętne. Ślad po nich zaginął.
 - 3. Dnia 17.II.47 r. w Tykocinie pow. Wys. Mazowiecki funkcjonariusz tamt. Posterunku M.O. Szaleniec Jan rzucił granat, skutkiem czego zostało rannych 6 osób cywilnych i 4 wojskowe.
 - 4. Dnia 20.II.47 r. w miejscowości Faszczce gm. Sokoły dwóch bandytów uzbrojonych w pistolety sterroryzowało Faszczewskiego Franciszka zabierając mu dwa konie i ubranie, uprowadzając go.
 - 5. Dnia 22.II.47 r. około godz. 18-tej, Komisja lustracyjna Młynów w składzie: pracownika tutejszego Starostwa, funkcjonariusza M.O. i członka P.P.R. została zaskoczona pomiędzy wsiami Warele Nowe i Chorążyce na pograniczu gmin Klukowo, Szepietowo i Piekuty przez bandytów. Funkcjonariusz M.O. i członek P.P.R. zostali rozbrojeni. Po sprawdzeniu dokumentów pracownika Starostwa ob. Szeligowskiego i funkcjonariusza M.O. Ceglewskiego puszczono do domu, natomiast ob. Marczaka członka P.P.R. uprowadzono. Ślad po nim zaginął.
 - 6. Dnia 26.II.47 r. o godz. 20-tej został dwoma strzałami zabity w mieście Łapy idąc ulicą milicjant Pecura Jan.

¹² Narkiewicz Tadeusz „Ciemny”, „Rymicz”, „Roja”, szef PAS w KP „Łąka Południowa”, od stycznia do września 1947 roku Komendant KP NZW „Podhale”. Brał udział w zabójstwie Starosty Łomżyńskiego – Tadeusza Żeglickiego. Zginął 6 września 1947 roku w okolicy wsi Czochanie – Góra powiatu wysoko mazowieckiego.

- d. *Działalność Milicji Obywatelskiej i organów bezpieczeństwa mimo usilnych starań ich kierowników nie odnosi dostatecznych ze względu na brak przez te urzędy odpowiednich sił wykwalifikowanych, oraz nie wyszkolenie swoich funkcjonariuszy, szczególnie w Milicji Obywatelskiej.*

3. Sytuacja gospodarcza

- a. *W m-cu sprawozdawczym przydzielono na podstawie zwolnień Urzędu Wojewódzkiego następujące artykuły: chleb, mąkę, kawa, za m-c styczeń cukier, konserwy mięsne, tłuszcz kokosowy. Paczek żywnościowych do tej pory, mimo kilkakrotnego zwracania się do Urzędu Wojewódzkiego, nie otrzymano. Na terenie tut. powiatu odczuwa się duży brak nafty i opatu. Kart żywnościowych w m-cu lutym wydano:*

<i>Kat. I - 1 537</i>	<i>D3 - 544</i>
<i>Kat. II - 486</i>	<i>D7 - 944</i>
<i>Kat. III - 134</i>	<i>D12 - 960</i>
<i>Kat. IR - 4 643</i>	<i>M - 121</i>
<i>Kat. IIR - 161</i>	<i>C - 36</i>

- b. *Ceny wolnorynkowe na artykuły żywnościowe utrzymują się bez zmian poza zauważoną ostatnio wyższą na artykuły zbożowe. Np. cena żyta w styczniu była zł. 1 900 – obecnie w końcu lutego zł 2 500. Powodem tego jest prawdopodobnie zorganizowany skup zboża na potrzeby Państwa przez młyny.*
- c. *Sieć spółdzielczości na terenie tut. powiatu jest słabo rozwinięta. Poza m. Wysokie Mazowieckie, które posiada 2 spółdzielnie, na terenie powiatu istnieje tylko 4 spółdzielnie. W terenie nie ma wcale Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej.*
- d. *Ludność tut. powiatu składa się przeważnie z rolniczej, poza ośrodkiem robotniczym w Łapach. Bezrobocia nie stwierdzono, odczuwa się natomiast brak wykwalifikowanych sił rzemieślniczych i urzędniczych.*
- e. *Wobec dużego zniszczenia powiatu wskutek działań wojennych, odczuwa się duży brak mieszkań, szczególnie w siedzibie powiatu w Wysokiem – Mazowieckiem.*
- f. *Tytułem świadczeń rzeczowych wpłynęło w m-cu lutym zł. 7 000 za mięso.*
- g. *Sytuacja związków samorządowych jest trudna, ze względu na zastój podatkowy. Nikły wpływ podatków tłumaczy się akcją Daniny Narodowej oraz warunkami atmosferycznymi, które paraliżują obrót handlowy wsi z miastem / mrozy, zaspasy i zawieje śnieżne/. Daniny Narodowej wpłynęło do dnia I.III. 47 r. zł. 8 410 212. Wymiar daniny jeszcze nie jest ukończony. Podatek gruntowy za rok 1945 uiszczony jest w 56%, zaliczek na rok 1946 wpłynęło zł. 1 179 261. Wymiar podatku za 1946/47 r. jest na ukończeniu w zarządach gminnych. Podniesienie wpływu podatku nastąpić może przez wystanie w teren powiatu sekwestratorów Urzędu Skarbowego, który jednak takowych nie posiada. Budżet Pow. Zw. Samorządowego zatwierdzony*

- został przez P.R.N. na 1947 r. w wysokości zł. 12 529 565. Budżety gminne są w trakcie stopniowego zatwierdzania przez Wydział Powiatowy.
- h. Sytuacja transportowa przedstawia się na terenie tut. powiatu źle. Nie ma żadnej komunikacji pasażerskiej i towarowej, łączącej Wysokie Mazowieckie z innymi powiatami. Instytucje państwowe, samorządowe i gospodarcze nie posiadają dostatecznej ilości środków lokomocji.
- i. Mrozy w m-cu lutym wyrządziły dość znaczne szkody w ziemniakach przechowywanych w kopcach. Procentowego zmrożenia na razie nie można stwierdzić. Jeżeli chodzi o oziminy, nie zachodzi obawa wielkiego uszkodzenia ich przez mrozy, ze względu na pokrywą śnieżną, która przeciętnie wynosi 20–40 cm. Inwentarz żywy przechowuje się dobrze i daje się zauważyć przyrost jego 5–10%.
- j. W m-cu sprawozdawczym na wypłatę zasiłków wojskowych otrzymano sumę zł. 40 000. Wypłacono w m-cu lutym zł. 5 841. W dniach 17 i 18 lutego urzędowała w R.K.U. Białystok Komisja Rejestracyjno – Lekarska dla mężczyzn podlegających rejestracji, którzy dotychczas nie dopełnili obowiązku rejestracji. Z terenu powiatu tut. zgłosiło się na komisję 35 mężczyzn.

4. Różne

Stan obsady personalnej tut. Starostwa, a także zarządów gminnych jest niewystarczający. Referenci Starostwa prowadzą po 3 do 4 referatów, co w najwyższym stopniu utrudnia normalną pracę. Stan ten należy tłumaczyć nieproporcjonalnym stosunkiem płac do funkcjonariuszy urzędów nie zespolonych, jak Urząd Skarbowy, Spółdzielczość i t.p. Powoduje to ucieczkę pracowników wykwalifikowanych ze Starostwa.

Starosta Powiaty
/ St. Hubner/

STAROSTA POWIATOWY

Łomża dnia 3 kwietnia 1947 r.

ŁOMŻYŃSKI

Nr. Og. 7/pfn/47

P o u f n e

Do

Ob. Wojewody

w Białymstoku

Na zarządzenie z dnia 22.III r. b. Nr. O. Org.9/3/47 przedkładam poniżej miesięczne sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc marzec r. b.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1. Istniejące na terenie powiatu partie polityczne P.P.S., P.P.R., S.L i S.D. w miesiącu sprawozdawczym nie mogły rozwinąć działalności w terenie o szerszym zasięgu, gdyż duże opady śnieżne, oraz stan bezpieczeństwa nie pozwoliły aktywom tych partii na przeprowadzenie w terenie odpowiednich prac planowych.

Partie te ograniczyły się jedynie do działalności w miejscowościach, gdzie był możliwy dojazd i gdzie warunki bezpieczeństwa były znośne. Zarząd Powiatowy P.S.L. w Łomży pismem z dnia 18.III.47 r. zawiadomił Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, że na podstawie uchwały tego zarządu z dnia 2.III.47 r. zawieszają działalność polityczną P.S.L. na terenie powiatu i wycofuje swoich przedstawicieli z kolegium Powiatowej Rady Narodowej.

2. a/ Związki zawodowe w powiecie pracują. Może na razie nie mogą one sprostać swemu zadaniu, to jednak uważam, że przy odpowiedniej selekcji poszczególnych osób, czy to w Radzie Powiatowej Związków Zawodowych, czy też i w Zarządach poszczególnych Kół, praca w tych Związkach rozwinię się.

b/ Ze stowarzyszeń istniejących na terenie powiatu, najbardziej rozwijają się Straże Pożarne. Na 58 Straży istniejących w powiecie do 1.IX.1939 r. obecnie wznowiło swą działalność 48 straży. Straże te pomimo braku sprzętu bojowego, walcząc z trudnościami, rozwijają się.

c/ Działalność organizacji społecznych na terenie powiatu rozwija się dobrze. Na uwagę zasługują P.C.K., P.K.O.S i Liga Kobiet. Organizacje te wspólnie, posiadają schronisko w Łomży obliczone na 60–70 osób, prowadzą kuchnię dla biednej ludności i wydają dziennie do 1 200 obiadów na terenie powiatu.

Istnieją jeszcze w Powiecie Oddziały Towarzystwa dobroczynnego „Caritas”. Towarzystwo to współpracuje z wyżej wymienionymi organizacjami i przychodzi z dużą pomocą biednej ludności, jednakże jest ono uzależnione od miejscowego Kleru, który w niektórych wypadkach hamuje jego działalność dobroczynną.

3. *Na terenie powiatu istnieje jeden Związek religijny tak zwany „Wyznawcy Świadców Jehowy”. Związek ten liczy około 240 członków i nie wywiera żadnego wpływu na życie gospodarcze i polityczne powiatu.*
4. *Mniejszości narodowych na terenie powiatu nie ma.*
5. *Ludność powiatu na ogół ustosunkowuje się do władz i ich zarządzeń pozytywnie. Są jednak okolice w których ludność pod wpływem tajnej organizacji N.S.Z. uchyla się od płacenia podatków i wykonywania zarządzeń władz. Dzieje się to przeważnie w gminach wiejskich 1/ Miastkowo, 2/ Szczepankowo, 3 Śniadowo, 4/ Puchały, 5/ Szumowo, 6/ Lubotyń i 7/ Rutki.*
6. *Ważniejszych zarządzeń władz mających ogólne znaczenie, w miesiącu sprawozdawczym nie wysyłano.*

II. Stan bezpieczeństwa

1. *Stan bezpieczeństwa w powiecie w miesiącu sprawozdawczym poprawił się. Najbardziej pospolite przestępstwa jak kradzieże ograniczyły się do 11 wypadków. Są to przeważnie kradzieże koni i trzody chlewnej. Ponadto notowano w tym miesiącu jeden większy rabunek w gospodarstwie Banacha Stanisława sołtysa wsi Getki, gm. Czerwone na sumę 400 000 zł. Rabunku dokonała uzbrojona banda składająca się z 5–7 osób. Niezależnie od wyżej wymienionych przestępstw notowano w miesiącu marcu zabójstwo milicjanta ob. Boraczewskiego Franciszka we wsi Kraska gm. Szczepankowo, ostrzelanie samochodu lekarza powiatowego pod Zambrowem przez nieznaną sprawców skutkiem którego został zabity pomocnik szofera Ob. Bielicki Sylwester i zamordowanie nożem na tle porachunków osobistych Borysa Józefa lat 45 we wsi Zabiele gm. Czerwone.*
2. *Tajne organizacje wywrotowe jak W.I.N., A.K. i częściowo N.Z.W. a nawet i niektóre oddziały N.S.Z. ujawniają się w myśl ustawy amnestyjnej i zaprzestają działalności w terenie. Dotychczas ujawniło się w powiecie 1 500 osób, na czele ze swymi dowódcami oddając broń i archiwa organizacji. Między innymi ujawnił się „Sęp”¹³*

¹³ Bierzyński Michał „Sęp”. W szeregach NSZ od 1943 roku. W lipcu 1944 wcielony do 9 p.p. WP w Lublinie, od października służy w 5 pułku artylerii zmotoryzowanej w Chełmie Lubelskim. Miesiąc później dezertuje, schwytany trafia na front gdzie zostaje ranny. Po wyleczeniu ran w styczniu ponownie trafia na front. W lutym po raz kolejny dezertuje, ukrywa się do maja, wyjeżdża do Gdańska gdzie wstępuje w szeregi MO. Po kolejnej dezercji, we wrześniu przyjeżdża na teren województwa białostockiego gdzie nawiązuje kontakt z NZW. Ujawnia się w marcu 1947 roku, w lipcu tegoż roku wraca ponownie do działalności konspiracyjnej. Aresztowany we wrześniu 1947. Wyrokiem z dnia 5 maja 1948 skazany na dożywocie. Zwolniony z więzienia w Sztumie 26 maja 1956 roku.

z N.S.Z. Nie ujawnili się jeszcze operujący na terenie powiatu dowódcy band N.S.Z. „Rola”¹⁴, „Zbych”¹⁵ i „Psołka”¹⁶. Ci ostatni jak widać z odezw które zostały rozplakatowane na terenie gmin: Kupiski, Miastkowo, Szczepankowo, miasta Nowogrodu, Śniadowa i Puchały, nie mają zamiaru ujawnić się. Ujawnianie się organizacji wywrotowych trwa każdego dnia, w niektórych dniach ujawnia się po 2 bataliony na czele ze swym dowództwem.

3. Działalność organów bezpieczeństwa publicznego poprawia się. Są tam jeszcze pewne usterki i niedomagania natury ogólnej, to jednak przy przeprowadzanej obecnie selekcji materiału ludzkiego stan ten niewątpliwie poprawi się.

Milicja obywatelska nie wywiązuje się ze swego zadania. W szeregach tych organów brak jest dyscypliny i odpowiedniego uświadomienia obywatelskiego. Miejscowa ludność na ogół współdziała z organami U.B. i M.O. Są jednak wypadki, że wskutek nietaktownego zachowania się tych organów w terenie ludność odnosi się do nich negatywnie.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna w powiecie poprawia się. O ile rozchodzi się o artykuły pierwszej potrzeby, są one podawane na miejscowe rynki w dostatecznej ilości. Dostawa zboża przez młynarzy w pierwszej połowie miesiąca sprawozdawczego była niezbyt duża, z uwagi na trudny dojazd do punktów zsyphu. Obecnie stan ten poprawił się. Do dnia 31 marca r. b. ogółem dostarczono zboża 266 886 kg /50% ogólnej dostawy/. Obserwując miejscowe rynki uważam, że powiat Łomżyński do nowych zbiorów wyżywi się własnymi siłami.
2. Stan bezrobocia w związku z rozpoczęciem sezonu budowlanego, zmniejsza się. Obecnie w powiecie jest bezrobotnych około 1 500 osób.
3. Podaż artykułów rolniczych i przemysłowych na miejscowych rynkach jest duża. Popyt na te artykuły jest uzależniony od stanu posiadania kupujących odpowiednich funduszy. Obserwacje prowadzone w miesiącu sprawozdawczym wykazały, że ludność wiejska więcej zakupuje różnych towarów aniżeli ludność miejska, z czego wynika, że ludność wiejska więcej jest zasobna w gotówkę. W miastach odczuwa się brak opału z powodu niedostatecznej dostawy węgla.

¹⁴ Gawkowski Henryk „Rola”, dowódca oddziału PAS w KPNZW Łomża. Brał udział w zabójstwie Starosty Łomżyńskiego, Tadeusza Żeglickiego.

¹⁵ Jastrzębski Henryk „Zbych”, „Bohun”, por. NZW urodzony w 1917 roku w Chomontowie, gm. Śniadowo. Po zakończeniu działań wojennych działa jako dowódca oddziału PAS w VI batalionie „Zarzecze”. Od 1946 szef PAS Powiatu „Łaba”, od września 1947 dowódca nad Powiatem „Podhale”. W październiku 1947 roku, za wiedzą komendanta Okręgu plk. Władysława Żwańskiego nawiązuje kontakt z Powiatowym Urzędem Bezpieczeństwa Publicznego w Łomży, prowadząc „podwójną” grę. Aresztowany 3 kwietnia 1948, popełnia samobójstwo w celi WUBP w Białymstoku 13.04.1948.

4. *Ceny na miejscowych rynkach o ile rozchodzi się o zboże zwykłąją. Żyto dochodzi do 2 600 zł za 100 kg, masło do 400 zł za 1 kg, mięso i tłuszcze zwierzęce utrzymały się bez zmian / mięso wołowe 220 zł za 1 kg, słonina 300 zł za 1 kg/.*

IV. Akcje specjalne

1. *W miesiącu marcu przybyło na teren powiatu Łomżyńskiego 41 osób repatriantów ze Wschodu. Repatrianci ci zostali skierowani na tereny Mazurskie i częściowo na tereny Zachodnie.*
2. *W tym miesiącu z powiatu Łomżyńskiego wyjechało na tereny Mazurskie 55 rodzin /246 osób/ i na tereny Zachodnie 65 rodzin / 227 osób/.*
3. *Na pomoc dla przeprowadzenia wiosennych zasiewów w powiecie Łomżyńskim przyznany został kredyt w wysokości 1 200 000 zł. Ukonstytuowana w miesiącu sprawozdawczym Powiatowa Komisja Rozdzielcza dokonała podziału tych kredytów pomiędzy poszczególne gminy oraz wydała zarządzenie Zarządom Gminnym by kredyt siewny przyznawano gospodarstwom rzeczywiście potrzebującym. Pomoc ta nie jest wystarczająca, gdyż zbadane nasiona grochu, fasoli, siemienia konopnego, rzepaku, peluszkę, wyki, łubinu i saradeli znajdujących się w magazynach Spółdzielni Rolniczo Handlowej w Łomży są stare i stęchłe i do siewu nie nadają się. Wprawdzie innego zboża jarego wystarczy w powiecie na zasiew wiosenny, jednakże są rolnicy, którzy o własnych siłach nie będą w stanie nabyć ziarna po cenach rynkowych i dlatego też należałoby przyznać dla powiatu Łomżyńskiego dodatkową pożyczkę w kwocie 2 000 000 zł na akcję siewną, by obdzielić najbardziej potrzebujących rolników, którzy nie mogą zakupić zboża na wolnych rynkach.*
4. *Trzyletni plan odbudowy gospodarczej powiatu jest uzależniony od wysokości otrzymanych kredytów i dotacji, a że dotychczas kredyty te nie zostały przyznane na razie nie mogą wysuwać żadnych wniosków.*

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr:9/47/pfn.

Wysokie Mazowieckie, dn. 4 kwietnia 1947 r.

Do
Obywatela Wojewody
w Białymstoku.

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem Mazowieckiem za m-c marzec 1947 roku.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1. Działalność partii politycznych:

Istniejące trzy partie polityczne na terenie tut. powiatu, P.P.S., P.P.R. i S.L. wzmogły w m-cu sprawozdawczym swą działalność. Szeregi partii politycznych wzrastają. W m-cu sprawozdawczym zorganizowano Międzypartyjny Komitet Porozumiewawczy Stronnictw Demokratycznych na powiat Wysoko – Mazowiecki.

2. Działalność związków zawodowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Związki zawodowe, stowarzyszenia i organizacje społeczne działalności w dalszym ciągu nie przejawiają.

3. Związki religijne:

W powiecie tut. zamieszkuje prawie wyłącznie ludność wyznania rzymsko katolickiego i kilka osób wyznania mojżeszowego. Spraw religijnych nie wniesiono.

4. Mniejszości narodowe.

Problem mniejszości narodowych w dalszym ciągu nie przedstawia żadnych trudności, z uwagi na brak tych mniejszości jako większych skupisk.

5. Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń.

Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń w porównaniu z poprzednimi miesiącami uległ dużej poprawie, ze względu na ujawnianie się organizacji tajnych.

6. Ważniejsze zarządzenia władz mające ogólne znaczenie.

Ważniejszych zarządzeń, mających ogólne znaczenie nie wydawano.

II. Stan bezpieczeństwa

1. i 2. Przepięstwa pospolite i działalność organizacji tajnych.

W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wypadki:

- a) dnia 3.III. trzech bandytów uzbrojonych w automaty wtargnęło do wsi Perki Mazowsze, gdzie zabrali Ob. Perkowskiemu Leopoldowi świniaka wagi około 210 kg.
- b) dnia 10.III. trzech bandytów w mundurach uzbrojonych w automaty, zabrało pieczęć gminną Wójtowi gm. Sokoły.

- c) dnia 10.III. dwaj bandyci zatrzymali ob. Dmochowskiego – członka Spółdzielni Rolniczo Handlowej w Czyżewie, wiozącego towar do w/w i zrabowali ten towar na sumę zł. 174 244.
- d) dnia 13.III. przez przystanek kolejowy Racibory przechodziła banda w większym ugrupowaniu, która to zrabowała z kasy biletowej zł. 8 572.
- e) dnia 13.III. zastrzelił się z pistoletu powracający z targu z Ciechanowca, będący w stanie nietrzeźwym ob. Malinowski Stanisław zam. we wsi Kozarze gm. Klukowo.
- f) dnia 17.III. na torze kolejowym 5 km. od stacji Szepietowo w stronę Łap znaleziono zwłoki nieznanego mężczyzny. W dochodzeniu stwierdzono, że był to Pruszyński Kazimierz zam. we wsi Brzuski Tatary gm. Szepietowo.
- g) dnia 21.III. Komendant Post. M.O. Piekuty celem wynajęcia podwozy udał się do wsi Łopienie – Zyski. Milicjanci weszli na podwórko kowala Gąsowskiego Józefa, gdzie zauważyli dwóch osobników, których chcieli wylegitymować. Milicjanci zostali przez nich obstrzelani z pistoletów, a później z „berkmanów”, które to bandyci mieli ukryte na wozie.
- h) dnia 22.III. banda w sile 7-miu ludzi napadła na majątek Krzyżewo, skąd zabrali dwa konie, sanie, trzy łańcuchy, około 100 kg. zboża i cztery owce.
- i) dnia 28.III. zostały odnalezione zwłoki Marczaka Józefa, który był uprowadzony przez bandę w dniu 22.II.47 r.

W porównaniu z poprzednim m-cem działalność organizacji tajnych jest minimalna. W dniach 9 i 10 III. Komendant Powiatowy W.I.N. skomunikował się z szefem Urzędu Bezpieczeństwa, celem omówienia ujawnienia się masowego całej organizacji WiN. Ujawnienie to nastąpić ma w pierwszych dniach m-ca kwietnia b.r.

N.Z.W. przeprowadza akcję terrorystyczną w stosunku do członków WiN-u. Pojawiły się ulotki nawołujące do bojkotowania akcji ujawniania.

Ujawniło się 54 członków nielegalnych organizacji, którzy zdali radiostację, 3 aparaty telefoniczne, 8 karabinów, 4 P.P.Sz., 7 pistoletów, granaty i amunicję.

Uwaga: Punkt 1 i 2 połączono razem ze względu na niedostarczenie żądanych przez Starostwo danych od Komendy Powiatowej Mil. O

3. Działalność Organów Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej i współdziałanie z nimi ludności.

Ze względu na akcję ujawniania, działalność organów bezpieczeństwa ogranicza się do udzielania pomocy dla Milicji Obywatelskiej w sprawach przestępstw pospolitych, rabunków i mordów. Stosunek ludności do władz bezpieczeństwa poprawił się zasadniczo. Jest on obecnie prawie że pozytywny.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna.

Przydzielono na podstawie zwolnień Urzędu Wojewódzkiego następujące artykuły: mąkę pszenną, konserwy rybne i mięsne, margarynę, mleko chude w proszku, kakao, marmeladę, cukier, mydło do prania i bielidło.

Chleb był tylko przydzielony dla grup zagwarantowanych w m. Łapy. Inne grupy nie otrzymały przydziału chleba. Przydziały powyższe dla pracujących są niewystarczające. Szczególnie daje się odczuć brak chleba oraz węgla i nafty.

Kart żywnościowych w m-cu sprawozdawczym wydano:

Kat. I - 1454	dodatek „D” 3 - 523
Kat. II - 469	dodatek „D” 7 - 810
Kat. III - 156	dodatek „D” 12 - 879
Kat. IR - 4 241	dodatek „M” - 111
Kat. IIR - 156	kart wymiennych - 10 300

2. Stan zatrudnienia.

Tutejszy powiat zamieszkały jest przeważnie przez rolników. Odczuwa się duży brak wykwalifikowanych pracowników biurowych i rzemieślników.

3. Stan rynku – podaż i popyt artykułów rolniczych i przemysłowych:

Podaż artykułów rolniczych poza zbożem duża i przewyższa zapotrzebowanie miejscowej ludności. Popyt na artykuły przemysłowe jest dość duży, jednak ze względu na niemożliwość zakupu przez miejscowe spółdzielnie artykułów przemysłowych, podaż ich jest mała i nie zaspokaja dostatecznie zapotrzebowania rynku miejscowego.

4. Kształtowanie się cen.

Ceny wolnorynkowe utrzymują się w porównaniu z poprzednim m-cem sprawozdawczym bez zmian.

IV. Akcja specjalna

1. Repatriacja.

W m-cu sprawozdawczym przybycia repatriantów nie zanotowano.

2. Akcja przesiedleńcza.

Akcji przesiedleńczej masowej nie prowadzi się dotychczas. Wydaje się jedynie zaświadczenia osiedleńcze dla tych, którzy na terenach odzyskanych już dawno osiedlili się, a obecnie chcą unormować swój stosunek prawny do użytkowanych gospodarstw poniemieckich. W m-cu sprawozdawczym wydano 15 zaświadczeń przesiedleńczych.

3. Akcja siewna.

a) Jako pomoc dla przeprowadzenia tegorocznych zasiewów wiosennych na ziemiach dawnych został uruchomiony przez Państwowy Bank Rolny kredyt, który dla powiatu Wysoko – Mazowieckiego wynosi zł. 500 000 i jest rozprowadzony przez Spółdzielczy Bank Wysoko – Mazowiecki w formie pożyczek krótkoterminowych pod zabezpieczenie wekslowe. W takiej samej wysokości został uruchomiony kredyt na kupno nawozów pomocniczych.

O powyższym ludność powiatu została poinformowana i do dnia 1.IV. wniesiono 66 podań w sprawie udzielenia pożyczek na zasiew i 2 podania na kupno nawozów pomocniczych. Z przyznanych na ten cel kredytów dotychczas nic nie

rozprowadzono, bowiem Państwowy Bank Rolny w Białymstoku jeszcze nie przekazał gotówki, która zostanie przekazana prawdopodobnie w początkach kwietnia r. b.

W sprawie nawozów sztucznych zachodzi obawa, że powiat Wysoko – Mazowiecki otrzyma nawozów sztucznych za mało i w spóźnionej porze.

b) Przy zrealizowaniu 3 letniego planu praca poległa na spopularyzowaniu planu, a wobec srogiej zimy propagowano na miejsce wymarżłych zbóż ozimych uprawę roślin przemysłowych jak to len, rzepak, buraki cukrowe co przyczyni się w przyszłości do zamożności rolników.

4. Akcja specjalna odbudowy.

Rozprowadzono w m-cu marcu zł 6 000 000 jako pożyczkę indywidualną dla zagród. Wzniesiono 6 baraków i rozpoczęto budowę 4 betoniarni. Sprowadzono 500 000 szt. cegły celem rozprowadzenia poszczególnym gospodarzom.

Starosta Powiatowy

/St. Hubner/

STAROSTA POWIATOWY

ŁOMŻYŃSKI

Nr.Og.9/pfn/47

Łomża, dnia 3 maja 1947 r.

P O U F N E !

Do

OB. WOJEWODY

w BIAŁYMSTOKU.

Na zarządzenie z dnia 22.III. r. b. Nr.O.Org.9/3/47 przedkładam poniżej sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc kwiecień r. b.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1/ Cztery partie polityczne istniejące na terenie powiatu P.P.S., P.P.R., S.L. i S.D. w miesiącu sprawozdawczym rozwinęły większą działalność. Partie te rozpoczęły w terenie robotę organizacyjną swych komórek przy jednoczesnym rozpoczęciu pracy wśród miejscowej ludności propagandowo – uświadamiającej. Praca ta w miesiącu sprawozdawczym na niektórych terenach powiatu (północnych) dała wyniki dodatnie.

2/ a) w stosunku do poprzedniego sprawozdania bez zmian.

b) Jak już zaznaczyłem w poprzednim sprawozdaniu na czoło żywotnych stowarzyszeń istniejących na terenie powiatu wysuwają się straże pożarne które pomimo dużych braków, czy to w zespołach tych Straży czy też i w sprzęcie bojowym,

stają zawsze ochotnie do każdej pracy jako jednostki zdyscyplinowane, i dlatego też Straże Pożarne cieszą się popularnością wśród miejscowej ludności. Inne Stowarzyszenia założone przed 1.IX.1939 r. działalności swojej nie wznowiają.

c) Bez zmian.

3/ Na terenie powiatu poza wyznaniem rzymsko – katolickim, istnieje jeszcze związek religijny tak zwany „Wyznawcy Świadków Jehowy”. Związek ten liczy około 240 osób i żadnego wpływu na życie gospodarcze i polityczne powiatu nie wywiera.

4/ Bez zmian

5/ W miesiącu sprawozdawczym ludność powiatu ustosunkowała się do miejscowych władz i ich zarządzeń pozytywnie, a nawet w niektórych wypadkach współdziałała z organami M.O. i U.B.P. w celu szybszego ujawnienia się członków nielegalnych organizacji podziemnych.

6/ Zarządzenia władz, mających ogólne znaczenie, w miesiącu kwietniu wydawane nie były.

II. Stan bezpieczeństwa

1/ Stan bezpieczeństwa w miesiącu sprawozdawczym w powiecie poprawił się o tyle, że nie było już w miesiącu kwietniu większych mordów na tle politycznym jak również nie było większych napadów rabunkowych. Kilka wypadków uszkodzeń ciała na tle porachunków osobistych, jak również kilkunastu wypadków kradzieży inwentarza żywego nie biorę pod uwagę.

2/ Tajne organizacje wywrotowe na terenach północnych powiatu zaprzestały swej działalności wobec ujawnienia się. Natomiast na terenach gmin Miastkowo, Szczepankowo, Śniadowo, Lubotyń, Szumowo, Puchały, Kołaki, Rutki organizacje te działają. Operują w tych gminach bandy N.S.Z. „Roli”, „Ciemnego”, „Zbycha” i innych, którzy nie ujawnili się. Bandy te w dalszym ciągu rabują miejscową ludność i załatwiają porachunki osobiste. Ogółem ujawniło się w mieście Łomży 3 238 osób i w mieście Zambrowie 688 osób, członków organizacji podziemnych.

3/ Bez zmian

Milicja Obywatelska w ostatnich czasach nie tylko że nie wywiązała się ze swego zadania, lecz swoim postępowaniem, nie licującym z godnością milicjanta, zraziła do siebie miejscową ludność. Na okoliczności te składają się: 1/ Częste wypadki nadużycia władzy, 2/ nieodpowiednie zachowanie się na ulicy, 3/ brak dyscypliny. W tej sprawie złożę oddzielne sprawozdanie po zebraniu materiału z ostatnich dni.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1/ Bez zmian z tą różnicą że do dnia 30 kwietnia r. b. młynarze dostarczyli zboże 362 040 kg.

2/Bez zmian

3/Bez zmian

4/Ceny na miejscowych rynkach zwyżkują o ile rozchodzi się o zboże. Żyto dochodzi do 3 000 zł za 100 kg., ziemniaki do 600 zł za 100 kg., masło do 350 zł za 1 kg, natomiast mięso wołowe, wieprzowe oraz tłuszcze zwierzęce utrzymują się na tym samym poziomie.

IV. Akcje specjalne

1/W miesiącu kwietniu przybyło na teren powiatu Łomżyńskiego 25 osób repatriantów ze Wschodu, z Zachodu 8 osób. Repatrianci ci zostali skierowani na tereny Mazurskie i częściowo na tereny Zachodnie.

2/W tym miesiącu z powiatu Łomżyńskiego wyjechało na tereny Mazurskie 37 rodzin / 179 osób/ i na tereny Zachodnie 20 rodzin / 87 osób/.

3/Podział kredytów na akcję siewną został zakończony. Wprowadzie kredyty te nie były wystarczające, jednakże gospodarze w danym wypadku starali się we własnym zakresie zakupić zboże i w miarę możliwości obsiać swoje gospodarstwa.

4/Wykonanie trzyletniego planu gospodarczego uzależnione jest od wysokości przydzielonych na ten cel kredytów, a że kredytów tych na razie nie posiadam, więc nie mogę wysuwać żadnych wniosków.

STAROSTA POWIATOWY

Starosta Powiatowy
Wysoko Mazowiecki
Nr 17/47 pfn.

Wysokie Mazowieckie, dnia 6 maja 1947 r.

Do
Obywatela Wojewody
w B i a ł y m s t o k u.

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem Mazowieckiem za miesiąc kwiecień 1947 r..

I Ogólna sytuacja polityczna

1. Działalność partii politycznych:

Istniejące trzy partie P.P.S., P.P.R. i S.L działalność swą skierowały w m-cu sprawozdawczym na przygotowanie obchodu Święta Pracy w dniu 1 maja rb.

2. *Działalność związków zawodowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych:*
Związki zawodowe, stowarzyszenia i organizacje społeczne w dalszym ciągu działalności nie przejawiają.
3. *Związki religijne:*
W powiecie tut. zamieszkuje wyłącznie ludność wyznania rzymsko – katolickiego i kilka osób wyznania mojżeszowego. W miesiącu sprawozdawczym spraw religijnych nie wniesiono.
4. *Mniejszości narodowe.*
Problem mniejszości narodowych w dalszym ciągu nie przedstawia żadnych trudności z uwagi na brak tych mniejszości jako większych skupisk.
5. *Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń:*
Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń uległ poprawie, daje się zauważyć współpracę z władzami administracji ogólnej ze względu na ujawnianie się organizacji tajnych.
6. *Ważniejsze zarządzenia władz mające ogólne znaczenie.*
Przekształcono Powiatowy Komitet Daniny Narodowej na Powiatowy Komitet Pomocy ofiarom powodzi.

II. Stan bezpieczeństwa

I i 2 Przepęstwa polityczne i działalność organizacji tajnych.

W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wypadki:

- a) *dnia 16.IV.47 r. około godz. 22-ej czterech osobników po cywilnemu uzbrojonych w automaty i pistolety przyszło do majątku Szepietowo – Wawrzyńce, gm. Szepietowo zbudzili ob. Bernadziuka zam. w tymże majątku i pod groźbą broni kazali sobie otworzyć stajnię, z której zabrali dwa konie wraz z uprzężą i zaprzęgnięwszy do wozu pojechali w kierunku Szepietowo – Podlesne. Zawiadomiono o powyższym post. M.O. w Szepietowie, który zarządził pościg za sprawcami. W trakcie czego milicjanci dogonili furmankę i bandyci ostrzeliwując się zbiegli w las pozostawiając konie wraz z wozem. W/w konie wraz z wozem zostały zwrócone do majątku Szepietowo – Wawrzyńce.*
- b) *dnia 18.IV.47 r. około godz. 10 we wsi Wykno Stare, gm. Wys. Maz. powstał pożar z nieustalonych przyczyn w zabudowaniach ob. Frankowskiego Kazimierza. Stamtąd pożar przeniósł się na sąsiednie zabudowania, także 5 gospodarstw zostało dotknięte pożarem.*
- c) *Dnia 18.IV.47 r. około godz. 2-ej w nocy czterech osobników uzbrojonych w automaty i pistolety przyszło do wsi Gołasze Puszcza gm. Wys. Maz. do ob. Gołaszewskiego Franciszka i pod groźbą broni zabrali mu rower męski Nr. 22185 i buty oficerki.*
- d) *dnia 20.IV.47 r. zostali uprowadzeni a później zastrzeleni ob.ob. Krasowski Stanisław i Czestaw zam. we wsi Kostry Podsętkowięta, gm. Klukowo tut. pow.*

- przez bandę terrorystyczno – rabunkową. Przy uprowadzeniu zabrali również konia z wozem. W dniu 21.IV.47 r. żona Krasowskiego Stanisława odnalazła w/w nad rzeką Nurzec.
- e) dnia 24.IV.47 r. wieczorem do mieszkania ob. Dąbrowskiego Stanisława, zam. we wsi Dąbrowa – Kity, gm. Szepietowo przyjechało trzech nieznanych osobników wozem parokonnym, uzbrojonych w automaty, zabierając mu świniaaka wagi 230 kg poczym odjechali w kierunku Klukowa.
- f) dnia 24.IV.47 r. około godz. 16-ej we wsi Jabłonka Kościelna, gm. Wys. Mazow. został napadnięty przez trzech nieznanych osobników z pistoletami sekwestrator Urzędu Skarbowego w Wys. Mazow. Zaręba Stanisław, któremu to zabrali 4 900 zł i dwa kwitariusze.
- g) w dniu 24.IV.47 r. około godz. 17-ej został rozbity post. M.O. Piekuty przez bandę „Burego”¹⁶ pod d-em ps. „Wydra”¹⁷ podczas rozbrojenia został zabity jeden funkc. tamt. post. i dwóch uprowadzono.
- h) dnia 22.IV.47 r. będący w terenie trzech funkc. post. M.O. Klukowo zostali napadnięci przez bandę we wsi Łuniewo – Duże, następnie zostali uprowadzeni. Ślad po nich zaginął.
- 3 Działalność organów Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej. I współdziałanie z nimi ludności.

Podobnie jak w poprzednim miesiącu, ze względu na akcję ujawnienia działalność organów bezpieczeństwa ograniczała się do udzielania pomocy dla M.O. w sprawach przestępstw pospolitych rabunków i mordów. Stosunek ludności do władz bezpieczeństwa zadawałający. Ujawniło się około 960 członków nielegalnych organizacji.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna.

Przydzielono na postawie zwolnień Urzędu Wojewódzkiego następujące artykuły: mąkę pszenną, konserwy mięsne i mięsno – jarzynowe, margarynę, mleko pełne w proszku, mleko skondensowane słodzone. Marmoladę, cukier, mydło toaletowe, kakao, soki owocowe. Chleba w ogóle nie przydzielono. Kart żywnościowych na m-c sprawozdawczy wydano:

Kat. I - 855

Dodatek „D” 3 - 265

Kat. II - 4

Dodatek „D” 7 - 536

Kat. III - 63

Dodatek „D” 12 - 645

¹⁶ Rajs Romuald „Bury”, od grudnia 1945 roku dowódca III Wileńskiej Brygady NZW. Aresztowany w 1948 roku, w pokazowym procesie w Białymstoku skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 5 stycznia 1950 roku.

¹⁷ Sosnowski Ryszard „Wydra”, szef Pogotowia Akcji Specjalnej w Komendzie Powiatu NZW Ostrów Mazowiecka, zginął we wrześniu 1947 roku.

Kat. IR - 2470

Dodatek „M” - 62

Kat. IIR - 55

Kart wymiennych 6 588

2. Stan zatrudnienia.

Powiat zamieszkały jest przeważnie przez rolników. Odczuwa się duży brak wykwalifikowanych pracowników biurowych i rzemieślników.

3. Stan rynku.

Podaż artykułów przemysłowych i rolniczych zaspakaja w zupełności zapotrzebowanie miejscowego rynku.

4. Kształtowanie się cen.

Ceny wolno rynkowe w porównaniu z poprzednim m-cem zwyżkowały

żyto 2 600

owies 2 800

pszenica 4 500

chleb 40

jęczmień 2 700

ziemniaki 500

ślonina 350

jajka 7 zł.

IV. Akcja specjalna

1. Repatriacja.

Napływu repatriantów nie zanotowano w m-cu sprawozdawczym.

2. Akcja przesiedleńcza.

W m-cu sprawozdawczym wydano 30 zaświadczeń osiedleńczych z tych części tym którzy już dawno są osiedleni na Ziemiach Odzyskanych a część tym, którzy obecnie indywidualnie osiedlają się. Akcja przesiedleńcza zaczyna przybierać większe rozmiary.

3. Akcja siewna.

W związku ze stratami w rolnictwie spowodowanymi mrozami jakie wystąpiły ubiegłej zimy zbadano komisyjnie stan zniszczenia najbardziej dotkniętych wsi Dąbrowa – Moczydły i Pułazie, gm. Szepietowo. Procentowy stosunek strat ozimych w powiecie przeciętnie ustalono w porozumieniu z Biurem Gospodarstwa Wiejskiego Związku Samopomocy Chłopskiej w sposób następujący: pszenica zniszczona w 30%, żyto w 20%. Pomoc kredytowa na wiosenną akcję siewną załamała się, bowiem Spółdzielczy Bank Wysoko – Mazowiecki nie doszedł do porozumienia z Państwowym Bankiem Rolnym w przedmiocie rozprawdzenia kredytów i kredyty te rozprawdane są przez P.B. R. Oddział w Białymstoku bezpośrednio. W wielu wypadkach utrudnia to wykorzystanie tych kredytów ze względu na szczupłość pożyczki i stosunkowo dużą stratę czasu na jej otrzymanie. To samo i dotyczy kredytów na nawozy pomocnicze.

4. Akcja specjalna odbudowy.

Rozprawdzono w m-cu kwietniu 1 525 000 zł jako pożyczka indywidualna dla zagród objętych akcją specjalną. Wybudowano jeden barak jako składnicę dla materiałów z akcji specjalnej.

Przygotowuje się produkcję cegły w cegielni w Szepietowie / Sam. Chłopska/. Półtora miliona cegły z tejże cegielni oddane będzie do użytku pod koniec czerwca rb.

Przygotowuje się spisy na aukcję specjalną dodatkową, która obejmie dodatkowo 400 zagród. Budowa 4-ch betoniarni w toku. Zaprowadzono dwa gatry kompletne, które urządzi się przy stacji Szepietowo na terenach będących własnością Spółdzielni zampomocy Chłopskiej w Wys. Mazow. Przygotowano miejsce na zmagazynowanie 1750 ton cementu przeznaczonego na aukcję specjalną.

Starosta Powiatowy
/Hubner Stanisław/

STAROSTA POWIATOWY
ŁOMŻYŃSKI
Nr.Og.11/pfn/47

Łomża, dnia 3 czerwca 1947 r.

P O U F N E

Do
Ob. Wojewody
w B i a ł y m s t o k u

Na zarządzenie z dnia 22/III r. b. Nr.O.Org.9/3/47 przedkładam poniżej miesięczne sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc maj r. b.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1. Na terenie powiatu istnieją cztery partie polityczne: P.P.R., P.P.S., S.L. i S.D. Partie te pracują nie tylko w miastach ale i w terenie. Partie polityczne P.P.R. i P.P.S. na terenie wiejskim nie są popularne. Mają one natomiast zwolenników wśród parcelantów, którzy otrzymali parcele z b. majątków ziemskich. Partie te działają przeważnie w miastach.

Największą popularnością cieszy się obecnie na wsi Stronnictwo Ludowe, które o ile będzie miało większą ilość odpowiednio wyszkolonych instruktorów wnikających w potrzeby gospodarcze i polityczne powiatu, w dużym stopniu ułatwi czynnikom nadrzędnym do przyprowadzenia ładu i porządku w powiecie. Stronnictwo Demokratyczne skupia wokół siebie przeważnie inteligencję. Jest ono popularne jak w miastach tak i na wsi. Stronnictwo to jednak działalności o szerszym zasięgu nie przejawia.

2. a/ Związki zawodowe na terenie powiatu ożywiły swoją działalność. Niektóre z nich jak Związek Zawodowy Pracowników Państwowych i inne

zreorganizowały swoje składy Zarządów i przystąpiły do intensywnej pracy w ramach ich działalności. Powiatowa Rada Związków Zawodowych działa dobrze.

b/ Inne stowarzyszenia przedwojenne poza Strażami Pożarnymi nie wznowiły swojej działalności.

c/ Działalność organizacji społecznych w miesiącu sprawozdawczym znacznie zmniejszyła się z powodu braku kredytów. Pomimo tego niektóre z nich jak P.C.K., P.K.P.S., R.T.P.D. i Liga Kobiet w dalszym ciągu pracują dość intensywnie.

3. Związki religijne – bez zmian.
4. Mniejszości narodowe – bez zmian
5. Ludność powiatu na ogół ustosunkowuje się do władz i ich zarządzeń pozytywnie, to jednak w niektórych wypadkach jak wpłacanie podatków, wykonywanie świadczeń rzeczowych i innych powinności w niektórych gminach szczególnie południowych idzie opieszale. W tym wypadku partie polityczne powinny rozwinąć w terenie jak największą propagandę.
6. Ważniejszych zarządzeń mających ogólne znaczenie miejscowe władze w swoim zakresie działania w teren nie wysyłały. Ograniczyły się jedynie do wysyłania odpowiedzi zarządzeń i okólników władz nadrzędnych.

II. Stan bezpieczeństwa

1. Stan bezpieczeństwa w powiecie w dalszym ciągu poprawia się. Zdarzają się jeszcze kradzieże inwentarza żywego oraz zabójstwa na tle porachunków osobistych to jednak nie mają one podłoża politycznego.
2. Na terenie powiatu działają bandy N.S.Z. „Roli”, „Ciemnego” i „Zbycha” które w swoim czasie nie ujawniły się. Bandy te operują na terenie gmin: Szczepankowo, Śniadowo, Lubotyń, Szumowo, Puchaty, Rutki, Kołaki a nawet Chlebiotki. W związku ze wzmożoną akcją operacyjną wojsk K.B.W. bandy te nie mogą rozwijać większej działalności, to jednak często napastują miejscową ludność i zabierają jej trzodę chlewną, bydło i inne produkty spożywcze na wyżywienie członków band.
3. Organa bezpieczeństwa publicznego zaczynają opanowywać teren powiatu i o ile funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa będą nadal zachowywać się taktownie w stosunku do miejscowej ludności i swym zachowaniem utrzymają pewną powagę, zyskają od niej uznanie i ludność będzie z nimi współpracować.

To samo odnosi się i do Milicji Obywatelskiej. Obecnie organa te działają sprawniej. Pomimo to funkcjonariusze czy to Urzędu Bezpieczeństwa czy też M.O. winni być więcej zdyscyplinowani i dokładnie zaznajomieni z ich zakresem działania, by nie nadużywali władzy i nie wkraczali w kompetencje nie należące do nich.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna w powiecie poprawia się o tyle, że nie tylko artykuły pierwszej potrzeby lecz i inne są udostępnione do nabycia miejscowej ludności po cenach regulowanych przez Powiatową Komisję Cennikową.

Uważam, że ludność powiatu Łomżyńskiego do nowych zbiorów wyżywi się własnymi siłami.

2. Stan bezrobocia na terenie powiatu zmniejszył się prawie o 75% w związku z akcją budowlaną oraz ze względu na zapotrzebowanie robotników na gospodarstwa rolne na wsi, oraz ogrodnicze w mieście.
3. Podaż artykułów rolniczych na miejscowych rynkach jest duża natomiast podaż artykułów przemysłowych w ostatnich czasach zmalała. Odczuwa się brak na miejscowym rynku narzędzi rolniczych i materiałów budowlanych jak papy, wapna i innych.
4. Ceny miejscowe o ile rozchodzi się o zboże, tłuszcze, mięso i nabiał są bez zmian. Ceny te czasami wahają się w ciągu miesiąca w zależności od podaży, od 10 do 30%. Na ogół wyczuwa się obecnie ceny niżkowe na artykuły rolnicze.

IV. Akcje specjalne

1. W miesiącu sprawozdawczym przybyło na teren powiatu Łomżyńskiego 26 osób repatriantów ze Wschodu i 13 osób z Zachodu. Repatrianci ci, częściowo zostali skierowani na tereny Mazurskie, częściowo zaś osiedlili się na miejscu.
2. W miesiącu maju r. b. z tut. powiatu wyjechało na stałe na tereny Mazurskie 34 rodzin /133 osoby/ i na tereny Zachodnie 29 rodzin /138 osób/.
3. _____
4. 3-letni plan gospodarczy zainicjowany przez Powiatową Radę Narodową oraz Starostwo, jest opracowywany i już częściowo realizowany. Planem tym szczególnie zainteresowały się Spółdzielnie, które postawiły sobie za zadanie rozwinąć spółdzielczość w ciągu trzech lat do tego stopnia, by każde większe osiedle wiejskie miało swoją własną spółdzielnię i odpowiedni lokal.

Ponadto w planie 3 letnim przewiduje się częściową odbudowę zniszczonych gospodarstw, oraz podniesienie kultury rolnej.

Odbudowa szkół i udostępnianie szerokim masom młodzieży kształcenia się jest postanowiona w trzyletnim planie odbudowy na pierwszym miejscu.

STAROSTA POWIATOWY

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr. 24/47 pfn.

Wysokie Mazowieckie, dn. 7 czerwca 1947 r.

Do
Obywatela Wojewody
w Białymstoku

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne Starostwa Powiatowego w Wysokiem mazowieckiem za miesiąc maj 1947 roku.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1. *Działalność partii politycznych:*
Istniejące partie polityczne P.P.S., P.P.R. i S.L. obchodziły uroczyste święto pracy w dniu 1 maja. S.L. również obchodziło swe doroczne święto w „Zielone Świątki”.
2. *Działalność związków zawodowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych bez zmian.*
3. *Związki religijne.*
W miesiącu sprawozdawczym spraw religijnych nie wniesiono.
4. *Mniejszości narodowe.*
Mniejszości narodowych jako większych skupisk brak na terenie tut. powiatu, wobec czego i trudności w dalszym ciągu nie ma.
5. *Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń uległ pewnej poprawie w miesiącu kwietniu i na takim samym poziomie pozostaje nadal.*
6. *Ważniejsze zarządzenia władz mające ogólne znaczenie.*
Nie wydawano żadnych zarządzeń o znaczeniu ogólnym.

II. Stan bezpieczeństwa

1. i 2. *Przestępstwa polityczne i działalność organizacji tajnych. W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wypadki:*

- a) *Dnia 6 maja 47 r. około godz. 18 został rozbity posterunek M.O. Klukowo pow. tut. przez bandę „Młota”¹⁸ w sile około 30 ludzi. W czasie dokonanego napadu zostały spalone wszystkie akta gminne, jak również został zabity funkcjonariusz tamt. Posterunku.*

¹⁸ Łukasiuk Władysław „Młot”, członek AK Obwodu Bielsk Podlaski. Od 1945 roku działa w oddziale AKO, dowodzonym przez „Szumnego” jako dowódca plutonu. W sierpniu tegoż roku dołączył do V Brygady „Łupaszkii”. Po rozwiązaniu Brygady walczył w oddziale „Wiktor” będąc jego zastępcą. Zginął zastrzelony przez jednego ze swoich żołnierzy 27 czerwca 1949 roku.

- b) Dnia 6 maja 47 r. około godz. 14.30 do Spółdzielni Rolniczo – Handl. w Czyżewie podczas największego ruchu weszło dwóch osobników ubranych po cywilnemu i terroryzując pistoletami kasjerów ob. ob. Niemiec Marię i Pietrzaka Tadeusza zabrali z kasy sklepowej 22 724 zł i z kasy magazynowej 79 047 zł. Po dokonaniu powyższego udali się w nieznanym kierunku.
- c) W dniu 19 maja 47 r. w godz. wieczorowych banda w sile około 20–25 ludzi dokonała napadu na posterunek M.O. Poświętne – bój trwał około 45 minut – w trakcie strzelaniny został zabity jeden funk. tamt. Posterunku. Jak również od kul zapalających, którymi posługiwała się banda została spalona stodoła ob. Wiśniowolskiego Apolinarego zam. Poświętnym.
- d) W dniu 21 maja 47 r. o godz. 22-ej kilku osobników uzbrojonych w karabiny dokonało napadu na ob. Białego Włodzimierza zam. we wsi Bryki, gm. Szepietowo, tut. pow., któremu to zabrała konia maści kasztan lat 5, poczym udali się w kierunku Ciechanowca.
- e) Dnia 23 maja 47 r. o godz. 2-ej w nocy do biura dyżurnego ruchu st. kol. Wnory – Parzochy wszedł jeden osobnik ubrany po cywilnemu z bronią automatyczną i zabrał z kasy biletowej 12 700 zł. poczym oddalił się w nieznanym kierunku.
3. Działalność organów Bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i współdziałanie z nimi ludności.
Działalność organów Bezpieczeństwa i M.O. aktywna. Stosunek ludności do nich bierny.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna.

Przydzielono na podstawie zwolnień Urzędu Wojewódzkiego następujące artykuły: mąkę pszenną, cukier oraz cukier za niezrealizowany chleb w m-cu marcu i kwietniu, marmoladę, mleko, jaja w proszku, margarynę, śledzie, soki owocowe, węgiel. Przydziału chleba zupełnie nie otrzymano.

Kart żywnościowych w m-cu sprawozdawczym wydano:

Kat. I - 815	Dodatek „D” 3 - 266
Kat. II - 12	Dodatek „D” 7 - 474
Kat. III - 46	Dodatek „D” 12 - 579
Kat. IR - 2 446	Dodatek „M” - 58
Kat. IIR - 54	Kart wymiennych - 6 887

2. Stan zatrudnienia.

Powiat zamieszkały jest przeważnie przez rolników. Odczuwa się brak kwalifikowanych rzemieślników i pracowników biurowych.

3. Stan rynku.

Podaż artykułów rolniczych zaspakaja zapotrzebowanie miejscowego rynku – przemysłowych brak.

Ceny wolnego rynku zwykowały w stosunku do poprzedniego miesiąca.

Żyto 3 400	owies 3 400	chleb 45
Pszenica 5 000	stonina 350	jaja 6
Jęczmień 3 400	ziemniaki 600	

IV. Akcja specjalna

Repatriacja.

1) Napływu repatriantów nie zanotowano w m-cu sprawozdawczym.

2) Akcja przesiedleńcza.

W m-cu sprawozdawczym wydano 31 zaświadczeń osiedleńczych w przeważnej liczbie tym, którzy już dawno zamieszkują na terenach odzyskanych.

3) Akcja siewna.

Cały wysiłek skierowano na obsiewy wiosenne propagując konieczność odsiewu zbóż ozimych zniszczonych w 100%. Przeprowadzono komisyjne badania na gruncie we wsiach Świętek – Wielki i Świętek – Strumiany gm. Szepietowo w sprawie zniszczenia zasiewów ozimych przez mrozy. Również przeprowadzono komisyjne badanie zniszczonych zasiewów przez gradobicie we wsi Sokoły – Jażwiny i Bruszewo gm. Sokoły. W m-cu sprawozdawczym przeprowadzono liczne pogadanki w sprawie propagowania hodowli i uprawy warzyw.

4) Akcja zapobiegania chorobom stadniny.

W m-cu sprawozdawczym przeprowadzono w wielu punktach kastrację ogierów.. Akcja trwa. Na terenie powiatu wzrasta się pomór świń. W związku z tym potrzebne są kredyty na wypłatę odszkodowań i na narzędzia sekcyjne.

5) Akcja ochrony lasów, zwierząt i ryb.

W miesiącu sprawozdawczym wpłynęło kilka wniosków o ukaranie za defraudację leśną. Sprawy te zostaną rozpatrzone w dniach najbliższych. Odczuwa się brak specjalnego referenta karno – administracyjnego, który by tylko pilnował tych spraw.

Starosta Powiatowy
/Hubner Stanisław/

STAROSTA POWIATOWY
ŁOMŻYŃSKI
Nr. Og. 13/pfn/47

Łomża dnia 2 lipca 1947 r.

P o u f n e

Do
Ob. Wojewody
w B i a ł y m s t o k u.

Na zarządzenie z dnia 22.III. r. b. Nr. O.Org.9/3/47 przedkładam poniżej miesięczne sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc czerwiec 1947 r.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1/ W miesiącu sprawozdawczym działalność zablokowanych partii politycznych wzmożła się. Partie te wysyłały swoich ludzi w teren, przeprowadzały wiece i zebrania uświadamiające, wskutek czego nie tylko że wzrosły wpływy podatków lecz również i prace szarwarkowe ruszyły znacznie naprzód.

Największą inicjatywę przejawiają obecnie partie P.P.S., P.P.R. i S.L. Stronnictwo Demokratyczne działa słabiej, gdyż nie rozwinęło ono jeszcze działalności o szerszym zasięgu w terenie.

2/ Bez zmian.

3/ Bez zmian.

4/ Mniejszości narodowych za wyjątkiem trzech rodzin żydowskich w Zambrowie, na terenie powiatu nie ma.

5/ Ludność powiatu na ogół ustosunkowuje się do władz i ich zarządzeń pozytywnie, to jednak są wypadki uchylania się od płacenia podatków i wykonywania innych świadczeń. W porównaniu z miesiącem majem r. b. wypadki te zmniejszyły się prawie o 60%.

6/ Bez zmian.

II. Stan bezpieczeństwa

1/ Stan bezpieczeństwa w powiecie w miesiącu sprawozdawczym nieco pogorszył się. Było w tym miesiącu 10 wypadków zabójstw, z czego zostały zabite 2 osoby ujawnione. Ponadto dokonano napadu na Nadleśnictwo Kolno w Koźle gdzie wzięto 17 000 zł gotówki z Kasy Nadleśnictwa. Wypadki zabójstw miały miejsce na terenie gminy Szczepankowo, Lubotyń i Puchały, przeważnie na tle porachunków osobistych.

2/ Bandy N.S.Z. „Zbycha”, „Roli”, „Ciemnego” i „Bąka”¹⁹ w dalszym ciągu działają na terenach gmin: Miastkowo, Szczepankowo, Śniadowo, Lubotyń, Szumowo,

¹⁹ Żebrowski Kazimierz „Bąk”, „Dziadek”, urodzony w 1901 roku w gminie Szczepankowo. We wrześniu 1939 roku zmobilizowany do Policji Państwowej, dostaje się do niewoli sowieckiej

Puchały i Kołaki. Zabierają one miejscowej ludności krowy, świnie oraz inne produkty spożywcze na wyżywienie członków bandy. W celu ukrócenia działalności tych band w powiecie należałoby podestać na tut. teren większy oddział żołnierzy K.B.W. gdyż miejscowe organa bezpieczeństwa i M.O. we własnym zakresie nie będą mogły opanować wytworzonej się sytuacji.

3/ Bez zmian

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1/ Bez zmian

2/ Bez zmian

3/ Baz zmian

4/ Bez zmian

IV. Akcja specjalna

1/ P.U.R. w miesiącu sprawozdawczym specjalnej akcji przesiedleńczej nie prowadził z powodu braku chętnych na wyjazd w tym miesiącu. Ograniczył się jedynie do rejestrowania osób pragnących wyjechać na tereny odzyskane w miesiącu lipcu r.b.

2/ _____

3/ _____

4/ Bez zmian

Starosta Powiatowy

Starosta Powiatowy
Wysoko – Mazowiecki
Nr. O.Org.27/47/pfn

Wysokie Mazowieckie, dn. 4 lipca 1947 r.

Do

Obywatela Wojewody
w Białymstoku

W załączeniu przedkładam sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc czerwiec 1947 r;

z której wraca jesienią. W szeregach konspiracji działał początkowo w SZP, później w ZWZ. W 1943 roku przechodzi do NSZ. Pod koniec 1944 roku aresztowany przez NKWD i wywieziony w głąb ZSRR skąd ucieka. Po powrocie w rodzinne strony walczy w szeregach NZW. Zginął w walce pod Mężeninem 3 grudnia 1949 roku.

I. Ogólna sytuacja polityczna

1. Działalność partii politycznych:

Istniejące trzy partie P.P.S., P.P.R i S.L. działalności o najważniejszym znaczeniu nie przejawiały w miesiącu sprawozdawczym. Stan organizacyjny partii pozostaje bez zmian.

2. Działalność związków zawodowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych:

Związki zawodowe, stowarzyszenia i organizacje społeczne w dalszym ciągu działalności nie przejawiają.

3. Związki religijne.

W powiecie tut. zamieszkuje prawie wyłącznie ludność wyznania rzymsko – katolickiego i kilka osób wyznania mojżeszowego. Spraw wyznaniowych nie wniesiono.

4. Mniejszości narodowe.

Problem mniejszości w dalszym ciągu nie przedstawia żadnych trudności z uwagi na brak tych mniejszości jako większych skupisk.

5. Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń.

Stosunek ludności do władz i ich zarządzeń chociaż uległ poprawie w stosunku do poprzednich miesięcy, jest jednak w dalszym ciągu jeszcze bierny.

6. Ważniejsze zarządzenia władz, mające ogólne znaczenie.

Nie wydawano żadnych zarządzeń o ogólnym znaczeniu.

II. Stan bezpieczeństwa

1. i 2. Przepięstwa polityczne i działalność organizacji tajnych:

W m-cu sprawozdawczym zanotowano następujące wypadki:

a) Dnia 1. VI. 47 r. we wsi Siennica – Jasiochy gm. Czyżew doszło do starcia grupy operacyjnej W.P. wraz z P.U.B.P. i M.O. z bandą. W trakcie strzelaniny zostało spalone kilka zabudowań gospodarskich, ponieważ banda stawiała opór postugując się zapalającymi pociskami.

b) W dniu 2. VI. 47 r. około godz. 4-ej we wsi Dąbrowa – Wielka gm. Szepietowo kilku bandytów uzbrojonych w broń maszynową poczęli ostrzeliwać dom ob. Kuśmierza Stanisława w trakcie czego zapalili dom w którym to znajdowała się ob. Tymińska Wanda, która spaliła się podczas pożaru, gdyż była już przedtem zastrzelona od strzałów ze strony bandy. W związku z powyższą strzelaniną zapalił się też dom ob. Laskowskiego Henryka zam. w tejże wsi.

c) W dniu 2. VI. 47 r. o godz. 23-ej banda uzbrojona w broń automatyczną wtargnęła do wsi Łopuchowo gm. Tykocin i obstrzelała dom ob. Korzy Stefana zabijając będącą w domu ob. Korzę Stanisława, odchodząc zabrali jednego konia.

d) Z dnia 9 na 10. VI. 47 r. pod mieszkanie ob. Piętki Mariana zam. Piętki Gręzki gm. Klukowo przyszło kilku osobników, którzy to zapukali do okna i poczęli krzyżeć aby szybko otwierał, bo tu jest milicja, gdy ob. Piętka im otworzył wówczas do mieszkania weszło dwóch osobników z bronią krótką, żądając

- furmanki, którą im ob. Piętka dał wysyłając swego syna Tadeusza, liczącego lat 15-cie, którego to odnaleziono zabitego następnego dnia w okolicy wsi Dmochy – Wypychy gm. Czyżew.
- e) W dniu 10.VI.47 r. o godz. 1-iej w nocy nieznani osobnicy dokonali napadu z bronią w rękę na Spółdzielnię „Świt” w Jabtoni Kościelnej gm. Piekuty, zabierając różne towary kolonialne i monopolowe.
- f) W dniu 10.VI.47 r. w godz. wieczorowych trzech funkcj. z posterunku M.O. Kobylin, będąc w terenie celem załatwienia czynności służbowych zostali napadnięci przez bandę 1,5 km. od st. kol. Wnory, gdzie po krótkiej walce zostali w okrutny sposób zamordowani przez w/w bandę.
- g) W dniu 21.VI.47 r. Starosta tut. powiatu ob. Hubner Stanisław wraz z Wice starostą ob. Sandeckim Andrzejem, Architektem Pow. ob. Rolińskim Jerzym, Naczelnikiem Urzędu Skarbowego ob. Taleckim Stanisławem, Prezesem Zw. Sam. Chł. ob. Grodzkim Józefem i Prezesem Sp. Sam. Chł. ob. Kaczyńskim Janem pojechali samochodem do wsi Miodusy gm. Szepietowo w sprawach służbowych i tam około godz. 18 zostali napadnięci przez 4-ch osobników uzbrojonych w K.B.K. pist. i granaty który to po sterroryzowaniu w/w ob. odwieźli do pobliskiego lasu i tam po wylegitymowaniu, pobiciu i odebraniu pieniędzy w łącznej sumie 67 200 zł. puścili do domu, sami udając się w nieznanym kierunku.
3. Działalność organów Bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i współdziałanie z nimi ludności.
- Działalność organów Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej aktywna. Stosunek ludności do nich bierny. Spowodowane to jest nie wyszkoleniem funkcjonariuszy i przekroczenie przez nich niejednokrotnie kompetencji.

III. Ogólna sytuacja gospodarcza

1. Sytuacja aprowizacyjna.

Kart żywnościowych w m-cu sprawozdawczym wydano

Kat. I - 774	D3 - 239
Kat. II - 10	D7 - 427
Kat. IR - 2 297	D12 - 536
Kat. III - 42	M - 61
Kat. IIR - 51	wymienne - 7 043

W miesiącu sprawozdawczym wydawano na karty zaopatrzenia o tej samej nazwie miesiąca, co miesiąc sprawozdawczy przy następujących normach:

Mąkę pszenną U.N.R.R.A.	- kat. I - 1 kg., kat. IR - 0,50 kg.
Mąkę kukurydzianą, grysik	- kat. I 1 kg., kat. IR - 0,50 kg.
Cukier	kat. I - 0,50 kg., kat. II - 0,40 kg. kat IR - 0,25 kg., dodatek D - 0,25 kg. dodatek D3 - 0,50 kg.

<i>masło duńskie</i>	dodatek D3 - 0,50 kg. dodatek M 0,50 kg.
<i>konserwy mięsne</i>	kat. I - 1 kg., kat. II - 0,75 kg. kat. IR - 0,50 kg. kat. III - 0,375 kg. kat. IIR - 0,25 kg.
<i>mydło toaletowe</i>	dodatek D - 1 szt.

Na kartki z miesiąca maja wydawano:

<i>Śledzie</i>	kat. I - 2 kg., kat. II - 1 kg. kat. IR - 1 kg.
<i>grysik, mąka kukurydziana</i>	kat. I - 1 kg., kat. II - 0,75 kg. kat. IR - 0,50 kg., kat. III - 0,50 kg. dodatek - D - 2 kg.

czokoladę w zamian wyrobów cukierniczych dodatek D - 1 tabl. wagi 100 gr.

czokoladę w zamian mleka dodatek D7.12 - 2 tabl. wagi po 10 gr.

cukier w zamian chleba - kat. I 1.20 kg., kat. IR - 0,80 kg.

mydło do prania kat. I - 0,20 kg.

soku owocowe na wszystkie kategorie po 1 kg.

Tut. powiat nie otrzymał zupełnie przydziału chleba.

Na terenie tut. powiatu nie ma grup wydzielonych.

Z dodatku „P Z” i „C” nikt nie korzysta. Ponieważ na terenie powiatu nie ma oddzielonych punktów rozdzielczych dla grup zagwarantowanych, za wyjątkiem poczty, która całkowicie przydziały otrzymała, przeto niemożliwością jest ustalenie, czy grupa zagwarantowana podjęła należyty przydział.

Wszystkie przydzielone artykuły przez Urząd Wojewódzki zostały całkowicie zrealizowane za wyjątkiem tłuszczu kokosowego.

2. Stan zatrudnienia.

Powiat zamieszkały jest przeważnie przez rolników. Odczuwa się brak kwalifikowanych rzemieślników i pracowników biurowych.

3. Stan rynku.

Podaż artykułów rolniczych zaspakaja w zupełności zapotrzebowanie miejscowego rynku. Odczuwa się brak artykułów przemysłowych.

Ceny wolnego rynku w porównaniu z poprzednim m-cem niżkowały:

żyto 2 800 - 3000	ślonina - 320
pszenica 5 000	ziemniaki - 600
jęczmień 3 000	chleb - 35
owies 3 000	jaja - 7

IV. Akcja specjalna

1. Repatriacja.

Napływu repatriantów nie zanotowano w m-cu sprawozdawczym.

2. Akcja przesiedleńcza.

Wydano 14 zaświadczenia osiedleńcze tym osobom, które zamieszkują już na ziemiach odzyskanych.

3. Akcja siewna.

Oziminą było obsiane 15.776.08 ha w tym 1 657.25 ha pszenicą ozimą, 14 118,83 ha żytem ozimym. Oziminy miejscami ucierpiały znacznie skutkiem surowej zimy i tak: pszenice wymarły w 30%, żyto w 20%.

Również od silnych mrozów ucierpiały i koniczyny: czerwona na obszarze 789.28 ha w 10%. Obszary zbóż jarych dotychczas nie zostały jeszcze cyfrowo ujęte i zostaną wyeliminowane w przeprowadzanych spisach statystycznych.

Na ogół zboża jare i okopowizna są zadawalniające, jednakże dotkliwe przymrozki w początku czerwca i brak opadów w m-cu maju spowodowały miejscami zanik w ich rozwoju.

V. Akcja odbudowy powiatu

Zgodnie z zarządzeniem Naczelnego Komisarza Odbudowy wsi objętą akcją dodatkową 400 zagrod, których właściciele samorzutnie przystąpili do budowy.

W powiecie odbudowuje się 4 zagrody wzorowe z cegły, 4 budynki gospodarcze wzorowe z pustaków. Materiały przydzielone na Akcję Specjalną są już wydawane. Brak jest materiałów jak: szkła i smoły. Wykończono budowę 4-ch budynków betoniarskich. Do trzech wsi przydzielono maszyny do wyrobu dachówki i w tych wsiach zorganizowano wyrób dachówki siłą zainteresowanych gospodarzy.

Rozprowadzenie pożyczki gotówkowej w toku. Już wypłacono 120 gospodarzom pożyczkę na ogólną sumę zł. 1 800 000.

Starosta Powiatowy.